

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 73 · 30. april
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 30. april 2025 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 73):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:18]: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Kjell Ingolf Ropstad, Mani Husaini, Turid Kristensen, Else Marie Rødby, Tobias Hangaard Linge, Morten Wold, Ove Trellevik, Hadia Tajik, Maria Aasen-Svensrud, Erlend Wiborg og Kjerstin Wøyen Funderud om permisjon i tiden fra og med 4. til og med 10. mai – alle for å delta på FN-opphold i New York
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representantene Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve tirsdag 6. mai
- fra representanten Willfred Nordlund om foreldrepermisjon i tiden fra og med 5. til og med 8. mai
- fra henholdsvis Høyres og Senterpartiets stortingsgrupper om permisjon for representantene Heidi Nordby Lunde og Heidi Greni i tiden fra og med 5. til og med 16. mai – begge for å delta på strategisk krisehåndteringskurs ved Forsvarets høyskole
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Linda Hofstad Helleland i tiden fra og med 6. til og med 8. mai for å delta som valgobservatør for Europarådets parlamentariske forsamling i Tirana i Albania

Fra henholdsvis andre, tredje og fjerde vararepresentant for Møre og Romsdal, Anne Marie Fiksdal, Hans Olav Myklebust og Håkon Lykkebø Strand, foreligger søknader om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Frank Edvard Sves permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Vest-Agder: Jorunn Gleditsch Lossius 6.–8. mai
For Akershus: Anita Patel, Tore Grobæk Vamraak, Kari Mette Prestrud og Rita Hirsum Lystad 6.–8. mai
For Buskerud: Lavrans Kierulf 6.–8. mai
For Hordaland: Charlotte Spurkeland 6.–8. mai
For Møre og Romsdal: Jan Steinar Engeli Johansen og Gunnhild Meringdal 6. mai
For Nordland: Trine Fagervik 6.–8. mai
For Oslo: Eirik Lae Solberg 6.–15. mai

For Rogaland: Marte Eide Klovning 6.–8. mai

For Sør-Trøndelag: Jan Grønningen 6.–8. mai og Maren Grøthe 6.–15. mai

For Vestfold: Camilla Maria Brekke 6.–8. mai

For Østfold: Bjørnar Laabak og Lars Vegard Fosser 6.–8. mai

Sak nr. 1 [10:02:51]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:52]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Espen Barth Eide og statsrådene Terje Aasland og Åsmund Aukrust vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Tina Bru.

Tina Bru (H) [10:03:30]: Regjeringen har gjentatt i det uendelige at vi trenger mer kraft og lavere forbruk, men etter snart fire år med Arbeiderpartiet står vi igjen med løfter, utredninger, pressekonferanser og knapt en eneste ny kilowatttime inn i nettet. Regjeringen Støre har på snart fire år godkjent kun 0,5 TWh ny kraftproduksjon. Dette utgjør kun 370 kWh per dag, nok til noen få ekstra runder med tørketrommel, men langt fra tilstrekkelig for å sikre norsk industri konkurransekraft og vekstmuligheter.

Kontrasten er slående. Norges kraftoverskudd i et normalår ligger på 15 til 18 TWh, mens bedriftene i kø representerer et potensielt forbruk på rundt 100 TWh. Bedrifter som SMA Mineral, Alcoa, Hydro og mange andre venter på krafttilgang som kan skape arbeidsplasser og verdier. Denne situasjonen hemmer ikke bare næringsutvikling, men den svekker også Norges langsiktige økonomiske sikkerhet.

I stedet for å satse på løsninger som gir mer kraft, foreslår regjeringen norgespris, en strømstøtte uten kostnadsoverslag. THEMA Consulting anslår at ordningen kan koste staten over 20 mrd. kr i året mot slutten av tiåret. De pengene kunne finansiert store mengder ny kraftproduksjon.

Vi har altså en regjering som heller vil kjøpe seg tid enn å løse selve problemet, og det er ikke en ansvarlig energipolitikk. Spørsmålet mitt er: Er statsråden tilfreds med å ha godkjent 0,5 TWh ny kraft på tre år, og mener han at det er bærekraftig å bruke over 20 mrd. kr i året på å subsidiere et kraftmarked som regjeringen ikke har styrt?

Statsråd Terje Aasland [10:05:16]: Regjeringen har til hensikt å innføre norgespris på strøm for hushold-

ninger og fritidsboliger. Det handler om trygghet for folk i en situasjon hvor det fremdeles er variasjoner i strømprisene. Det at folk kan velge mellom en strømstøtteordning eller en norgespris, en fastprisavtale som er finansiert av staten, mener vi er med på å etablere trygghet i en tid hvor det er uoversiktlig hva som er prisbildet i tiden framover. Den kommer til Stortinget til behandling, og da kan Høyre eventuelt stemme imot hvis de er imot den tryggheten til folk.

Når det gjelder det øvrige og konkrete spørsmålet: Ja, vi jobber kontinuerlig med å legge til rette for mer kraft i det norske kraftsystemet. Vi ser at det nå kommer konsesjonssøknader til NVE. NVE har fått ned saksbehandlingstiden. Det er ikke venting eller kø for større vannkraftutbygginger. Vi ser at nettsakene går mye raskere. Det var ca. 279 nye saker i 2024, og NVE klarte å behandle 298 nettsaker. Det er en betydelig forbedring mot det som har vært situasjonen tidligere.

Vi har i de nå tre og et halvt årene vi har sittet i regjering, forberedt oss på at vi trenger mer kraft. Rammebetingelsene er stabile og forutsigbare nå, og saksbehandlingen går mye fortere. Mer energi, mer nett og mer enøk er vesentlige grunnlag for at vi skal lykkes med de fantastiske mulighetene vi har i dette landet. Dette er et arbeid som burde vært observert og igangsatt av den forrige regjeringen, eller for kanskje 10–15 år siden, skulle vi i dag hatt en parallellitet mellom det som er samfunnets behov for mer kraft, og det som er situasjonen. Jeg mener likevel at vi gjennom de tre og et halvt årene vi har styrt landet, nå har kommet i en situasjon hvor det er vesentlige forbedringer.

Tina Bru (H) [10:07:24]: Det er veldig lett å være enig med statsråden i at vi trenger en trygghet for folk rundt strømprisene. Det har vært veldig krevende for mange. Spørsmålet er om den løsningen som presenteres, er verdt det, når man ser på konsekvensene den kan medføre. Det er verdt å merke seg at dette ikke er skikkelig utredet, og derfor ser man nå i høringsrunden at det kommer veldig mange kritiske innspill. Flere tunge aktører – som NHO, KS, SSB, Konkurransetilsynet og Regelrådet samt våre nordiske naboer – har advart sterkt mot norgesprisen til regjeringen, som de mener vil få store konsekvenser for strømmettet. Alle privatkunder mister nå insentiv for å spare strøm, konsekvensene for kraftmarkedet er ikke ordentlig utredet, og en subsidiert fastpris undergraver jo alle de andre politiske målene som vi i fellesskap har satt for at vi skal bruke nettet vårt og kraften vår mer effektivt. Nå venter vi på at norgesprisen skal komme til Stortinget. Har statsråden noen av de samme bekymringene, etter å ha lest alle høringsinnspillene?

Statsråd Terje Aasland [10:08:22]: Vi har fra de tre og et halvt siste årene veldig god erfaring med hvordan

husholdninger reagerer på strømprisene. Det er ingen grunn til å være ekstremt urolig, som jeg forstår Høyre-representanten er, hvis vi trygger familienes økonomi knyttet til strømkostnadene. Tvert om er det de andre sektorene som kanskje vil drive opp strømforbruket og eventuelt medføre at prisene blir høyere. Det er ingenting som rent faglig tilsier at innføring av norgespris vil være urovekkende, med tanke på verken kraftbalanse, priser eller annet.

Jeg har forståelse for at det er en del som har uttalt seg i negativ retning knyttet til norgespris, med deres ansvar er ikke å trygge det norske folk. Det er en politisk oppgave, og den politiske oppgaven tar Arbeiderparti-regjeringen. Vi ønsker at folk skal være trygge i møte med varierte strømpriser. Vi ser at det fremdeles er varierte strømpriser, og vi ønsker denne tryggheten, at folk kan ha valgfriheten mellom enten å velge strømstøtteordningen – altså ligge i spotmarkedet – eller ta en fastprisavtale med norgespris.

Tina Bru (H) [10:09:29]: Jeg synes det er litt spesielt å høre statsråden være så trygg på dette og på en måte avfeie alle bekymringer med at det ikke er noe faglig hold overhodet for å mene at dette kan gi utfordringer for strømmettet vårt eller for kraftmarkedet, gitt alle de veldig kritiske anmerkningene som har kommet, også fra tunge fagmiljøer. Noe annet som blir veldig kraftig kritisert, er nettopp mangelen på utredninger her. Jeg merker meg i hvert fall selvtilliten til statsråden, og så får vi jo se.

NHO frykter at det er bedriftene som blir nødt til å plukke opp regningen, og at norgespris vil få store konsekvenser for næringslivet. Det handler om at når kundene mister prissignalet, vil – alt annet likt – strømforbruket gå opp, og bedriftene som sitter igjen i et spotmarked, vil da få høyere strømpriser. Spørsmålet er om statsråden synes at dette er rettferdig, og om han overhodet ikke har noen bekymringer rundt dette. Jeg er ganske sikker på at de faglige utredningene i departementet også vil legge til grunn at strømprisen vil øke når folk bruker mer, når de ikke har noen insentiver til å spare lenger.

Statsråd Terje Aasland [10:10:27]: Jeg sa at det ikke var noen faglig god begrunnelse for at norgespris vil medføre en betydelig økning i strømforbruket, ei heller betydelige utslag i strømprisene. Så jeg ber om at de uttalelsene jeg gir, i utgangspunktet er korrekt gjengitt i spørsmålet.

Jeg har forståelse for at NHO frykter at det skal få visse konsekvenser for næringslivet, men det er ingenting som tilsier det i dag. Vi har fleksibilitet. Vi har kraftoverskudd i et normalår, og vi har den fleksibiliteten vi trenger. Det er altså ingen grunn til å være bekymret for det.

Kommer vi i situasjoner hvor kraftsituasjonen blir svært anstrengt, ja, da kommer vi i loven til å foreslå tiltak for å håndtere det. Vi ønsker å gjøre dette på en trygg måte for norsk næringsliv, ved å sørge for at vi klarer å utvikle kraftsystemet sånn at vi kan utvikle norsk næringsliv, og ikke minst for norsk industri, i en tid hvor den trenger mer kraft. Samtidig er vårt veldig klare mål at vi skal trygge husholdningene og folks privatøkonomi i møte med usikkerheten som er i kraftmarkedet.

Tina Bru (H) [10:11:35]: Det er i hvert fall ganske stor faglig enighet om at når det blir knapphet på noe fordi forbruket går opp, vil også prisen øke. Når en da ikke lenger har noen insentiver til å spare på strømmen eller holde igjen fordi en bare betaler en fast pris gjennom hele året, vil en heller ikke gjøre mye av det som vi politisk har jobbet veldig hardt for i mange år at folk skal gjøre for å bruke nettet vårt og kraften vår smartere.

Også tunge faglige miljøer har regnet på dette. Det har åpenbart vært vanskelig for denne regjeringen å få satt i gang ny kraftproduksjon, og THEMA Consulting viser at norgesprisen kan øke det totale strømforbruket i Norge med 9 TWh innen 2030. Det er nesten like mye som regjeringens mål om energieffektivisering, altså 10 TWh. Er statsråden helt uenig i det? Er det en svak analyse som bommer fullstendig, og som det ikke er noen grunn til å tenke kan være viktig?

Statsråd Terje Aasland [10:12:31]: Jeg skal ikke gå inn på de enkelte betraktningene og innspillene som har kommet i tilknytning til det, men de fleste faglige instanser har et langt lavere utslag som en konsekvens av norgespris enn det representanten viser til, og det legger jeg til grunn. Jeg tror ikke det norske folk kommer til å bruke veldig mye mer strøm som en konsekvens av at vi innfører norgesprisen. Det viktige i denne ordningen er at det gir trygghet til folk.

Det er fremdeles sånn at vi har et mål om at vi skal ha lave, stabile priser for både husholdninger og næringsliv i Norge. En strømpris på 40 øre pluss moms pluss nettleie gir allikevel insentiver til å spare strøm. Jeg tror de fleste husholdninger i Norge ikke har lyst til å hive 1,20 kr ut av vinduet for hver kilowattime de bruker, fordi de har fått en norgespris. Jeg tror de tvert om er opp-tatt av å kunne gjøre dette på en god måte, og når det er muligheter for det, legger til rette for gode enøktiltak.

Presidenten [10:13:34]: Presidenten minner om at taleuret er ytre taleramme også i dag.

Tina Bru (H) [10:13:42]: Denne norgesprisen vekker også ganske stor oppsikt hos våre nordiske venner, venner vi trenger i de urolige tidene vi lever i nå.

Svenska kraftnät mener at forslaget innebærer en risiko for det felles nordiske kraftmarkedet. Nord Pool er svært tydelig i sin anbefaling: Ikke fjern prissignalet til husholdningene. Konsekvensen er høyere priser og høyere forbruk, og det kan påvirke forsyningssikkerheten negativt. Green Power Denmark er tydelige: Hvis alle EU-landene hadde innført en tilsvarende fastprisordning, ville det undergrave det europeiske markedet og føre til strukturell knapphet.

Spørsmålet mitt er: Hva har statsråden å si til våre naboers bekymringer?

Statsråd Terje Aasland [10:14:28]: Det er andre ting enn norgespris som burde bekymre både det svenske systemet, det danske systemet og systemet i Europa. Det er langt større utfordringer med hensyn til kraftsystemet enn norgesprisen.

Vår oppgave er å sørge for at det norske folk har trygghet. Derfor innførte vi strømsstøtteordningen, og nå innfører vi norgesprisen, sånn at de har valgfrihet.

Tina Bru (H) [10:15:03]: Jeg merker meg at statsråden ikke virker så bekymret som de er, men jeg håper at man kan snakke godt sammen allikevel. Jeg forstår bekymringene til våre naboer.

Vi har alle vært enige om at strømprisen har vært en stor utfordring, og at det er nødvendig med ordninger som trygger folk, men det overordnede spørsmålet her er om denne ordningen kanskje skaper flere problemer enn problemet den var ment å løse.

Et annet interessant høringssvar som jeg har merket meg, kommer fra strømsalgsselskapet Fortum. Fortumsjef Hans-Erik Ramsdal skriver at i hver time hvor strømprisene er lavere enn 50 øre, må strømkundene betale til staten. Han minner videre om at strømprisen på Østlandet i fjor var under 50 øre i seks sammenhengende måneder.

Det jeg lurte på da, og det tror jeg kanskje mange i Norge lurte på, i hvert fall før de eventuelt inngår en kontrakt om norgespris, er om folk i perioder kan havne i en situasjon hvor de faktisk må betale til staten istedenfor å bli kompensert av staten.

Statsråd Terje Aasland [10:15:59]: Ja, det er en konsekvens av norgesprisen at det er en sikring. Hvis en ønsker en fast pris gjennom året, kan en tegne avtale om norgespris. Den er da statlig finansiert når den er over, og kundene betaler inn når den er under. Det mener jeg er en veldig god ordning for å gi stabilitet og forutsigbarhet for dem som ønsker det. Så får vi se hvor mange som med bakgrunn i det velger norgespris kontra det å ligge i spotmarkedet med strømsstøtteordningen.

Det jeg er opptatt av i den forbindelse, er at vi på en god måte fram til innføringen av norgespris får gitt god informasjon til strømkundene i Norge, sånn at de vet hva de gjør – altså at de ikke føler seg villedet til å gå inn på en avtale som er uhensiktsmessig, men at vi gir et så godt grunnlag som mulig for at man skal ha opplyste kunder i møte med de to ulike ordningene som er.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:17:02]: Norge har en stor kraftforedlende industri. Vi har betydelig produksjon av aluminium, kobber, sink, nikkel, silisium m.m. Dette er også kritiske komponenter i et forsvarsperspektiv, så vi må opprettholde denne produksjonen, særlig i usikre tider. 40 pst. av aluminiumsproduksjonen i Europa skjer i Norge, og strøm er en særdeles viktig innsatsfaktor i den kraftforedlende industrien, som navnet tilsier. Dessverre er denne industrien under sterkt press i dag. Det er en global konkurranse, og som kjent er Norge et høykostland, men stabil tilgang til rimelig energi har lagt grunnlaget for kraftforedlende industri i Norge.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvordan skal regjeringen sikre den kraftforedlende industrien tilgang til rimelig kraft og gode rammebetingelser, slik at vestlig forsyningsikkerhet opprettholdes, eller aller helst styrkes?

Statsråd Terje Aasland [10:17:55]: Det aller viktigste vi kan gjøre for å sørge for at kraftforedlende industri har konkurransedyktige priser, og at kraft er et konkurransefortrinn i Norge, er at vi opprettholder en tilstrekkelig overskuddskapasitet i kraftproduksjonen, og at vi har et nett som klarer å møte industriens behov.

Dessverre har utviklingen av nettet vært et forsømt politisk tema gjennom veldig lang tid. Mange steder opplever nå f.eks. industrien som vil veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk, kapasitetsproblemer i nettet. Vi har som regjering gjort noe med det. Vi bygger nå ut nett raskere enn noen gang tidligere, og konsesjonsbehandlingen går raskere. Jeg mener også at vi har lagt et veldig godt grunnlag for at det nå kan investeres både i effektoppgraderinger og i vindkraft på land. Vi bygger ut havvind og legger til rette for utvikling av solkraft i Norge. Så jeg mener at vi har gjort kvantesprang i løpet av tre og et halvt år for å møte det som er kraftforedlende industris største behov i tiden framover.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:19:02]: Ja, enkelte deler av det som energiministeren sier, er riktig. Behovet for mer kraft og behovet for nett er definitivt til stede, men også behovet for fornuftige konkurransevilkår, fornuftige strømpriser og ikke minst tilgang på kraft. Det er jo veldig mye grønne prosjekter som sluker veldig mye kraft, og det kan også gå ut over tilfanget til

norsk industri, som produserer veldig mye av innsatsfaktorene vi trenger til den moderne verden og det grønne skiftet. Ikke minst er vi i en global konkurranse, og vår kraftforedlende industri må være konkurransedyktig.

Nå kommer energi- og miljøkomiteen fra Sørlandet, der man så fastprisavtaler for næringslivet på 66 øre over ti år. Det kan for så vidt være fornuftige priser målt mot europeiske nivåer, men målt mot den globale konkurransen er dette priser som er ødeleggende, og som vil radere ut store deler av norsk kraftforedlende industri. Så jeg spør igjen: Hva gjør regjeringen for å sikre fortsatt utvikling og vekst her?

Statsråd Terje Aasland [10:20:06]: Det er som jeg sa i mitt første svar, og svaret blir ikke annerledes nå fordi man spør for andre gang. Utgangspunktet er at vi trenger et betydelig kraftoverskudd. Vi trenger å bygge ut kraftnettet vårt, sånn at industrien får tilgang på den kraften de faktisk trenger, både for å veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk og for eventuelt å øke produksjonen sin.

Så ønsker vi i tillegg å legge til rette for at ny industrivirksomhet kan etableres i Norge. Vi ønsker å være et attraktivt vertskapsland for industrielle investeringer i tiden framover. Tilgang på fornybar energi i tilstrekkelig monn og til konkurransedyktige priser er da helt avgjørende, og jeg mener at den politikken regjeringen har ført de siste tre et halvt årene, på en god måte underbygger akkurat det.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:20:51]: Jeg sliter med å forstå det argumentet, for regjeringens politikk de siste årene har jo resultert i rekordlav utbygging av kraft og et rekordlavt antall konsesjonssøknader, og havvind ligger et godt stykke fram, så akkurat den skrytelisten der vil jeg si meg uenig i.

Over til et litt annet spørsmål: Det massive strømbruddet vi nå har sett i Spania og Portugal, er et skremmende eksempel på hvor sårbart et land som blir hel-elektrifisert, kan være. Man ser jo en stadig økende grad av iver etter å elektrifisere alt fra anleggsmaskiner til ikke minst forsvarsutbygginger og busser – alt sammen skal være elektrisk. Har de siste dagers hendelser i Spania og Portugal, uavhengig av hva strømbruddet skyldes, fått regjeringen til å revurdere iveren etter å elektrifisere alt mellom himmel og jord, med tanke på forsyningsikkerhet, beredskap og ikke minst driftssikkerhet i krig og krisesituasjoner?

Statsråd Terje Aasland [10:21:56]: Bruk av fornybar energi handler også veldig mye om å nå klimaforpliktelsene våre på en god måte. Så skal ikke jeg forskuttere virkningene, eller eventuelt mulighetene for at tilsva-

rende hendelser som dem i Spania og Portugal, nå kan skje i det norske kraftsystemet. Vi har et veldig desentralisert kraftsystem, med lokal kraftproduksjon. Vi har et veldig godt utbygd kraftnett, selv om vi har kapasitetsproblemer på enkelte områder, vi har mye redundans osv. Nå er jeg opptatt av at både Statnett og NVE får kunnskap om hendelsene i Spania og Portugal, og at de ut fra det faglige elementet de har, gjør en vurdering av om tilsvarende hendelser kan skje i Norge, og hvordan vi eventuelt, hvis noe tilsvarende kan skje i Norge, skal unngå at det skjer. Dette er utvilsomt en alvorlig hendelse.

Sveinung Rotevatn (V) [10:23:06]: Mitt tilleggs-spørsmål går til utenriksministeren, for det er ikke berre noregspris som vekker noko uro i nabolanda våre, og det er ikke berre mangel på utbygging av fornybar energi som kan svekke krafttilgangen i Noreg. No har jo Arbeidarpartiet gått inn for at vi skal avvikle to av kraftkablane til Danmark og dermed aktivt svekke kraftutvekslinga mot Europa. Det vekker reaksjonar, og det er ikke så rart, for det har faktisk aldri skjedd før at eit EU- eller EØS-land aktivt har svekt kraftutvekslinga til andre EU- eller EØS-land. Det einaste landet som ein nokon gong har svekt kraftutvekslinga til, er Russland. Til Financial Times seier ein EU-ambassadør basert i Noreg at dette er ein kritisk augneblink for forholdet mellom Noreg og EU, og at å redusere kraftutvekslinga til Europa ikke vil verte teke godt imot.

Spørsmålet til utenriksministeren er: Korleis tenker han at forholdet vårt til EU og nabolanda våre vil verte påverka av at Noreg og regjeringa aktivt vil svekke kraftutvekslinga?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:24:08]: Jeg er oppriktig litt overrasket over at dette spørsmålet går til meg når energiministeren sitter her og har ansvaret for kraftkabler, så jeg vil egentlig anbefale at spørsmålet stilles til konstitusjonelt ansvarlig statsråd.

Det jeg kan si, er at vi har en betydelig kraftutveksling med andre nordiske land og EU-landene. Den har vært bygget veldig ut de siste årene. Vi er også opptatt av hva effekten er på norsk kraftbalanse med nye eller fornyede kabler, slik det har vært redegjort for mange ganger. Det er vel ingen tvil om at vi er dypt integrert i først det nordiske og så det nordeuropeiske kraftsystemet, og det vil ikke endre seg med dette, men når det gjelder de to kablene og eventuell konsesjonsbehandling av dem, tilligger det energiministerens konstitusjonelle ansvarsområde.

Sveinung Rotevatn (V) [10:24:58]: Utenriksministeren har, så vidt eg veit, ansvaret for forholdet til nabolanda våre og europapolitikken, og det var det eg

spurde om. Eg prøver meg likevel på eit oppfølgings-spørsmål til, og så kan eventuelt energiministeren svare på det viss dei føler det er meir riktig.

Kraftutveksling handlar også om beredskap. Som tidlegare nemnt: Vi såg denne veka ein veldig alvorleg situasjon i Spania og Portugal. Heldigvis finst det også nokre regelverk for å handtere kritiske situasjonar. Eitt av dei er risikoberedskapsforordninga, og ho handlar om samarbeid mellom land for å sikre beredskapen og legge planar for nasjonale og grensekryssande kriser. Det er ei av dei EU-forordningane som denne regjeringa har sagt at dei ikkje vil gjennomføre i Noreg, verken i denne perioden eller i neste stortingsperiode – det er ein del av rein energi-pakken. Spørsmålet då vert: Kvifor vil Noreg og Arbeidarpartiet ikkje gjennomføre den forordninga i norsk politikk? Eg stiller spørsmålet til utanriksministeren, men viss energiministeren vil svare, er det heilt greitt.

Presidenten [10:25:53]: Da er det utenriksministeren som får ordet, siden spørsmålet er stilt til utenriksministeren.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:26:01]: Jeg føler da behov for å si at vi samarbeider jo nært om EØS-spørsmål, men når det gjelder de konkrete direktivene, ligger de altså under energiministerens ansvarsområde. Samtidig har vi en veldig opprydding på gang hvor vi har både sterke ambisjoner og stor tro på at vi vil ha en kraftig nedbygging av etterslepet i løpet av nær framtid, inkludert nå i vår, og det skal vi vise før de neste møtene i både EØS-rådet og EØS-komiteen. Så er det noen spørsmål, slik det alltid har vært, som trenger mer behandling, og det er uavklarte spørsmål i Europa – det er bl.a. omfattende diskusjon mellom EUs reguleringsmyndighet ACER og Tyskland om prisområder der, som vi mener er viktig å få avklart før vi slutter oss til resten av direktivene i ren energi-pakken – men energiministeren vil nå om kort tid legge fram tre proposisjoner om svært viktige direktiver som krever en rask oppfølging i Norge.

Presidenten [10:27:07]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:27:20]: Denne siste runden minner meg litt om forrige onsdag, for da var statsminister Jonas Gahr Støre her, og det var helt umulig å skjønne hva statsministeren egentlig mente om Arbeiderpartiets eget vedtak om danmarkskablene. Det var særdeles krevende.

Norsk historie har jo vært at vi nettopp har sikret nasjonal kontroll på vannkraften. Vi har brukt det til å bygge landet. Vi har sikret nasjonal kontroll på olje- og

gassressursene. Vi har tatt tøffe politiske valg, stått i det og ikke bøyd nakken for utenlandske interesser som har ønsket å styre over vår vannkraft og vår olje- og gasspolitikk, for vi har ment at det har tjent norsk industri, norske forbrukere og det norske folk.

De siste årene har det norske folk merket hvor krevende det har vært når man har bygd flere utenlandskabler. Det har skapt mer ustabilitet, høyere strømpriser og veldig mye uro. Derfor har det vært et medlemsdemokrati i Arbeiderpartiet som gjennom landsmøtet vedtok at man ikke skal fornye konsesjonen for de to danmarkskablene, man vil ikke bygge nye danmarkskabler, og det står også i landsmøtevedtaket at man ikke vil bygge flere andre utenlandskabler. Det er et veldig tydelig og klart vedtak.

Så hadde vi en sak her i stortingsalen der Arbeiderpartiet stemte imot det de var for på landsmøtet, for de ville ikke si at man ikke skulle fornye konsesjonen. Og så var statsministeren her forrige onsdag, og jeg er egentlig ganske flink til å forstå Jonas Gahr Støre, og det vil jeg tro Terje Aasland også er, men for oss som satt i salen, var det helt umulig å skjønne hva han mente: Vil regjeringen fornye konsesjonen, eller vil de ikke det?

Da gjentar jeg spørsmålet, som Espen Barth Eide ikke klarte å svare på, og som Jonas Gahr Støre ikke klarte å svare på forrige onsdag. Kanskje alle gode ting er tre. Kan Terje Aasland på vegne av regjeringen si «vi skal ikke fornye konsesjonen for de to danmarkskablene, for vi ønsker lavere og mer stabile strømpriser i Norge»?

Statsråd Terje Aasland [10:29:15]: Vi har vært veldig tydelige både som regjering og som parti når det gjelder reinvesteringer i Skagerrak 1 og Skagerrak 2. Vi vil ikke gjennomføre reinvesteringer som er til ulempe og ugunst for det norske kraftsystemet. Det er det som har vært der.

Det arbeidet pågår, og jeg mener det er riktig at det skal fullføres av respekt for våre omgivelser og naboland – at Statnett får ferdigstilt sin utredning knyttet til Skagerrak 1 og Skagerrak 2 – sånn at vi kan ta en vurdering dersom de fremmer en konsesjonssøknad om dette. Jeg har lyst til å understreke at de kablene vi snakker om, SK1 og SK2, som er mellom Norge og Danmark på en 400–500 MW, mest sannsynlig vil få økt kapasitet dersom man skal reinvestere i dette, så det er en annen vurdering som må ligge til grunn for det.

Så har landsmøtet vårt vært tydelig i sitt vedtak. Jeg går ut fra at så lenge Senterpartiet har sittet i regjering, har Senterpartiet gjort noen vurderinger og noe arbeid i regjering samtidig som partiet har vedtatt noen prinsipper som de jobber med i tilknytning til de ulike sakene.

Jeg er opptatt av at vi ikke skal øke effekteksponeringen fra norsk vannkraft mot det europeiske systemet,

litt ref. den forrige diskusjonen. Da vi så at vi hadde 13 kr per time 12. desember, var det betydelige effektutfordringer som la en del av grunnlaget for den ekstremt høye strømprisen. Effektproblematikk må vi ta på høyeste alvor også når vi tenker på hvilken utvekslingskapasitet som skal være der. Det må vi ta hensyn til i vurderingene framover. Derfor har vi sagt nei til flere nye utenlandskabler, og vi har sagt veldig tydelig at hvis det skal være en reinvestering i SK1 og SK2 fra regjeringens side, må det være til gunst for norske strømkunder og det norske kraftsystemet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:31:16]: Statsråd Aasland er jo god med ord, men her er det to budskap parallelt. På starten av resonnementet sier statsråd Aasland at vi ikke vil ha utenlandskabler. Til slutt sier han at Statnett skal fortsette sin behandling, og han konkluderer også med at det faktisk kan gis konsesjon hvis det er såkalt til gunst. Så det er helt umulig å vite hva Arbeiderpartiet i regjering egentlig mener. Hvis man mener at det er uklokt å bruke av Statnetts ressurser til å utrede de to kablene, bør man jo stoppe det. Riksrevisjonen kom med en rapport i mars der de sa at Statnett har kapasitetsutfordringer, og det er kapasitetsutfordringer i det norske nettet. Hvis regjeringen da ikke mener at man skal bygge de to kablene, hvorfor skal Statnett bruke knappe ressurser på å utrede noe man ikke vil ha? Som statsråd bør statsråden si: Stopp det arbeidet, det er viktigere å bygge ut nettet i Norge, for Riksrevisjonen påpeker at det er mange svakheter der. Vil statsråden stoppe arbeidet hos Statnett, eller vil han la det fortsette?

Statsråd Terje Aasland [10:32:19]: La meg starte med at jeg er helt enig med representanten Slagsvold Vedum – vi må bygge ut mer nett i Norge. Det er en prioritert oppgave for Statnett, de regionale nettselskapene og eventuelt konsesjonsbehandlingen som følger av det. Jeg er litt i stuss over om Senterpartiet er imot kunnskap. Er de redd for den kunnskapen som kommer fram gjennom den utredningen Statnett skal gjøre av SK1 og SK2? Jeg er ikke redd for det. Jeg mener det i respekt også for det som er vårt naboland, og våre venner i Danmark. Er det ikke med respekt at vi bør få fram den kunnskapen før vi fatter en konklusjon? Jeg går ut fra at å ha et best mulig grunnlag når en fatter endelig vedtak, er det beste utgangspunktet for oss for å håndtere en sånn type situasjon. Jeg er opptatt av at Statnett skal kunne utrede dette, få på plass den kunnskapen de trenger, se om Statnett da vil søke konsesjon eller ikke, og så behandle saken med det klare utgangspunktet vi har som politisk parti i denne sammenheng.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:33:22]: Arbeiderpartiets landsmøte hadde jo en konklusjon, og Senter-

partiet mener at vi ikke bør bruke det. Når partiene har tatt så klare standpunkter, hvorfor skal man da fortsette å la Statnett jobbe med det? Når vi hører på statsråd Terje Aasland fra Arbeiderpartiet her, holder han døren åpen for at de kablene skal bygges. Det er det som er utfordringen nå i kraftpolitikken for Arbeiderpartiet, at en oftere og oftere står sammen med Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, og de er dårlige alliansepartnere. Senterpartiet og Arbeiderpartiet har stått sammen i veldig mange runder om å sikre nasjonal kontroll på kraften og bruke kraft til å bygge industri og verdiskaping i Norge.

Mitt siste spørsmål er om statsråd Terje Aasland er enig i Riksrevisjonens påpekninger om manglende utbygging av nett i Norge, og at Energidepartementet har dårlig kontroll med Statnett. Og hvis man er enig i det, er det da lurt å bruke ressurser på å utrede utenlandskabler, når man heller burde brukt ressursene på å sikre nett i Norge?

Statsråd Terje Aasland [10:34:22]: Statnett har en veldig klart prioritert oppgave, og det er å bygge ut, søke konsesjon og planlegge for nettutvikling i Norge. Det har vi tydeliggjort overfor dem. Vi kan godt diskutere hvordan strategien har vært tidligere. Vi ser at Statnetts orientering rundt utbygging av transmisjonsnettet i Agder-regionen, f.eks. er en underbygging av de to siste utenlandskablene, som jeg ikke har ansvaret for direkte gjennom de vedtakene som er gjort der.

Vi er opptatt av å kunne legge til rette for at vi skal utvikle industri i Norge og legge til rette for at vi kan bruke kraft som et konkurransefortrinn i fortsettelsen, men det handler ikke nødvendigvis isolert sett om Skagerrak 1- og Skagerrak 2-kablene. Å få kunnskap om hvordan disse vil slå inn i det norske kraftsystemet, tror jeg er klokt. Danmark går mot et kraftoverskudd. Spørsmålet er: Hvordan vil danskene bruke dette kraftoverskuddet i tiden framover? Er det import vi kan gjøre til gunst for norske strømkunder, til gunst for det norske vannkraftsystemet, eller vil det være sånn at kraftoverskuddet i Danmark plasseres i grønn hydrogenproduksjon (presidenten klubber) som eksporteres til Tyskland? Da er forskjellene der, og det må vurderes.

Presidenten [10:35:32]: Presidenten ber statsråden respektere taletiden.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:35:46]: Nasjonal kontroll med konsesjonsprosessene har vært en grunnplanke i norsk energipolitikk. Nå vil Arbeiderparti-regjeringen innføre det såkalte fornybardirektivet. Her settes det bl.a. krav til tidsfrister for behandling av utbygging av norske kraftprosjekter, og i EUs nyeste ver-

sjon av direktivet strammes fristene ytterligere inn, til maks ett år i utpekte områder for kraftutbygging.

Senterpartiet mener vi trenger mer nasjonal kontroll over energipolitikken. Nasjonale konsesjonsprosesser har vært en grunnpilar i norsk energipolitikk og alltid underlagt full nasjonal kontroll. Nå skal altså EU også inn og diktere hvordan denne delen av norsk energipolitikk skal utformes. Når godkjenningen skal skje raskere, går det på bekostning av noe, f.eks. muligheten for involvering av berørte parter, og faren er stor for at lokaldemokratiet og lokale interesser overkjøres. Hvorfor mener regjeringen det er riktig å gi EU innflytelse over hvordan Norge skal bygge ut ny kraft?

Statsråd Terje Aasland [10:36:46]: Det er ikke det regjeringen legger opp til å gjøre. Det er ingenting som gjør at EU kan bestemme hvordan vi skal bygge ut kraft i Norge gjennom fornybardirektivet, som det henvises til her. Når det settes en tidsfrist i fornybardirektivet, gjelder den tidsfristen fra det tidspunktet hvor man leverer en fullendt konsesjonssøknad til konsesjonsmyndighetene, altså NVE. At det i første omgang settes for to år – det justeres litt i oppgraderingen av fornybardirektivet – mener jeg er helt overkommelig. Vi har kanskje noen utfordringer knyttet til områder med reindrift, hvor vi trenger å bruke god tid på konsultasjonene, men jeg ser at det også kan løses innenfor det tidsspennet som ligger der nå.

Når jeg hører på Senterpartiet, har jeg en oppfatning av at de ønsker å bruke mer tid på å konsesjonsbehandle, enda lengre tid – noe vi har jobbet for å få ned. Det er urovekkende, for da klarer en ikke å tilfredsstille noe av det Senterpartiets partileder nettopp snakket om i forrige spørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:37:55]: Her snakker statsråden mot seg selv, for han sier at vi ikke skal gi EU innflytelse, men han sier også at fornybardirektivet legger føringer for tidsfristene i konsesjonsprosessene. Det er jo da å underlegge seg EUs energipolitikk, slik jeg ser det. Senterpartiet er opptatt av at vi skal ha nasjonal kontroll.

Hensikten med EUs energiunion, som dette er en del av, er å integrere hele det europeiske strøm-, olje- og gassmarkedet til et sammenhengende hele, basert på friest mulig flyt til gjeldende markedspris. Nasjonale prioriteringer og kontroll med strømflyt og strømpris står i direkte motsetning til disse målsettingene. Derfor skal styringen håndteres på EU-nivå «når nødvendig», som EU-kommisjonen skriver i sitt såkalte rammeverk for en motstandskraftig energiunion med en framtidsrettet klimapolitikk. Mener statsråden og regjeringen at Norge fullt ut bør integreres i EUs energiunion?

Statsråd Terje Aasland [10:38:55]: Aller først har jeg lyst til å si at ingenting vil tjene Norge og norsk industri bedre enn at vi får vekst i Europa basert på f.eks. tilgang på energi. Det vil styrke europeisk industri, noe som igjen vil styrke norsk industri. Alt henger sammen med alt i denne sammenhengen.

Når det gjelder de direktivene vi nå kommer til å legge fram for Stortinget til behandling, avgir vi ingen nasjonal kontroll. Vi har full nasjonal kontroll på hvilken kraftproduksjon vi ønsker å prioritere, hvilken som får konsesjon og ikke. Vi har full kontroll på hvilken infrastruktur vi skal bygge i landet, og vi har full kontroll på utenlandsforbindelsene våre – om vi skal bygge flere eller ikke gjøre det. Så vi har full nasjonal kontroll. At Senterpartiet prøver å leke med tanken om at vi gir bort noe gjennom disse direktivene, det blir feil.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:40:00]: Eg synes det er litt vanskeleg å forstå kva statsråden egentleg meiner, og kva som er einigheita mellom Arbeidarpartiet og statsråden på desse områda. Noko av det som òg er usikkert her, handlar om den norske sokkelen, for viss Noreg framover skal vera ei energistormakt, og viss me skal vera ein sikker energileverandør for Europa, må norsk sokkel utviklast. Fredag besøkte eg Kårstø, Gassco og Aibel, og tilbakemeldinga frå dei alle var å både leita etter og pumpa opp meir olje og gass. Meiner statsråden det vil vera klokt å gjennomføra ein 26. konsesjonsrunde i løpet av neste år?

Statsråd Terje Aasland [10:40:37]: Om en skal legge til rette for en 26. konsesjonsrunde eller ikke, må ses i sammenheng med hvordan man legger til rette for attraktiviteten gjennom TFO-rundene. Vi har i denne stortingsperioden basert oss på å utvikle norsk sokkel med basis i de årlige tildelingene som vi har gjennom TFO-rundene. Når det gjelder TFO, kommer vi til å legge opp til en veldig god utlysning i 2025. Det er med på å opprettholde en god aktivitet på norsk sokkel. Om en på et tidspunkt skal ha en ytterligere nummerert runde i tillegg til det, har vi ikke tatt stilling til. Det kommer vi til å ta stilling til når tiden er moden for det, men vi er opptatt av å utvikle norsk sokkel.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:41:25]: I energi- og miljøkomiteen har me no ei sak om 26. konsesjonsrunde til behandling, og i den saka løfter statsråden i sitt svarbrev fleire gode grunnar til å lysa ut 26. konsesjonsrunde. I stortingsprogrammet til Arbeidarpartiet er det noko liknande, at Noreg er den største og viktigaste leverandøren av energi til Europa, og at me framover skal spela ei sentral rolle for europeisk energisikkerheit. Det er me jo einige i. Statsråden er einig i det, Arbeidarpartiet – i sine merknader – er einig i det og ar-

gumenterer for ei ny utlysning, men konklusjonen er likevel å ikkje lysa ut ein ny runde. Er statsråden for eller imot å lysa ut 26. konsesjonsrunde?

Statsråd Terje Aasland [10:42:08]: Jeg tror forskjellen på Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne saken er at vi i Arbeiderpartiet og Arbeiderparti-regjeringen forholder oss til den avtalen vi har inngått med SV om ikke å utlyse 26. konsesjonsrunde i denne stortingsperioden. Så kan det være mye som tilsier at vi må ha en nummerert konsesjonsrunde når den avtalen utløper. Det er fullt mulig, men vi forholder oss altså til inngåtte avtaler.

Når det gjelder utviklingen av norsk sokkel, har jeg lyst å minne om at 2024 var det året hvor man hadde «all time high» av gassproduksjon på norsk sokkel. Vi eksporterte 124 mrd. standard kubikkmeter gass til det europeiske markedet. Det er 1 250 TWh. Vi er en betydelig energinasjon for Europa, og Europa trenger oss i omstillingen. Jeg har hatt flere samtaler med EUs energikommisær i løpet av de siste ukene, og også han vektlegger betydningen av at vi kan utvikle norsk sokkel, kutte klimagassutslipp fra produksjonen av norsk sokkel og være relevante i tiden etter både 2040 og 2050.

Presidenten [10:43:13]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Wold (FrP) [10:43:25]: Jeg vil la utviklingsministeren og utenriksministeren avgjøre seg imellom hvem som skal besvare mitt spørsmål.

Onsdag 23. april kunne vi i Bergens Tidende lese at da Bergen Engines skulle sende maskiner til Ukraina, kom det et skip med russisk kaptein. Forut for hendelsen hadde Bergen Engines i flere måneder planlagt at generatorer skulle sendes med skip fra Hordvikneset til Ukraina. Politiets sikkerhetstjeneste var koblet inn og hadde gitt brifer om faren for sabotasjeaksjoner fra Russland. Da skipet la til kai for å frakte maskinene til Ukraina, viste det seg at kapteinen, maskinsjefen og to andre av mannskapet på totalt åtte var russiske. Dette kom overraskende på Bergen Engines. Maskinene som skulle sendes, var finansiert av Norge gjennom Nansen-programmet og skulle effektueres gjennom FNs utviklingsprogram. Det oppsiktsvekkende i denne sammenhengen er at UNDP var klar over at det var russisk mannskap om bord.

Det er grunn til å bli bekymret over om bidragene fra Nansen-programmet er underlagt god nok kontroll, og om sikkerheten til de involverte er ivaretatt. PST har advart om faren for sabotasjeaksjoner. I tillegg er det et stort risikomoment knyttet til lojalitet og pliktoppfyllelse hos de russiske mannskapene.

Transporter som dette skal være hemmelige for allmennheten for å ivareta sikkerheten i leveransen. Det er

da underlig at man fra UNDPs side uten videre engasjerer transportører som benytter russisk mannskap.

Mitt spørsmål til en av de to statsrådene er: Vil man nå stille krav til de som distribuerer norske bidrag til Ukraina, om at det ikke skal engasjeres transport som benytter russisk mannskap?

Presidenten [10:44:47]: Presidenten må be representanten rette spørsmålet til en statsråd.

Morten Wold (FrP) [10:45:10]: Da retter jeg spørsmålet til utenriksministeren.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:45:21]: Jeg har egentlig ikke annet å si om den saken enn at så vidt vi har brakt på det rene, har UNDP fulgt de prosedyrer som gjelder, og at ukrainerne også var orientert om hvordan denne transporten ville skje. Jeg tror ikke det er så mye mer å si om det.

Jeg skjønner at spørsmålet stilles, men her er det altså snakk om en transport som har funnet sted, så vidt jeg vet, og hvor man ikke har funnet at UNDP har begått noe brudd på eksisterende prosedyre.

Morten Wold (FrP) [10:45:53]: Jeg takker for svaret. Det var kort og konsist.

Den norske støtten til Ukraina kan forståelig nok ikke forvaltes utelukkende av norske myndigheter, men det er viktig at hjelpen som gis, er en del av en større felles innsats for å styrke Ukraina både sivilt og militært. Derfor er det naturlig med multinasjonale prosjekter. Vi må likevel være sikre på at støtten kommer trygt frem dit den skal, uten å utsette aktørene for unødige sikkerhetsrisiko, som tilfellet kunne vært i denne saken med Bergen Engines.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Vil han nå kanskje gjennomgå disse sakene og utfordringene knyttet til sikkerhetsperspektivet med UNDP og andre aktører for bedre å trygge fremtidige norske leveranser til Ukraina?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:46:42]: I forbindelse med at denne saken kom opp, har man nettopp forsøkt å finne ut om det har foregått noe sanksjonsbrudd. Det har – så vidt vi har kunnet bringe på det rene – absolutt ikke skjedd.

Det er ikke noen egne nasjonale krav til hvordan UNDP skal transportere varer, men det vi er svært opptatt av, er at vi skal ha full kontroll på at alt som skjer knyttet til oss, er i tråd med de sanksjonsregler som gjelder. Det har det meg bekjent også vært i dette tilfellet, så det er ikke noe grunnlag for ytterligere oppfølging, men det har vært en oppfølging knyttet til de spørsmål som stilles.

Presidenten [10:47:23]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:47:36]: Spørsmålet går til energiministeren.

Utslippene fra norsk olje- og gassproduksjon må kuttes dersom vi skal vinne kampen mot klimakrisen, men vi må pålegge oljeselskapene å produsere kraften selv med flytende havvind eller gasskraft som fanger CO₂-utslippet og lagrer det.

I Trøndelag står vi foran en Melkøya-sak. Det er en svært alvorlig situasjon, hvor vi kan få mangel på kraft, økte strømpriser og økt utbygging i sårbar natur og reindriftens områder – alt på grunn av at oljeselskapene vil elektrifisere plattformene langs trøndelagskysten med strøm fra land.

I fjor høst fikk rettighetshaverne på Haltenbanken lov av energiministeren til å gå videre med planene om å elektrifisere plattformene med strøm fra land. Dette har det kommet sterke advarsler mot, bl.a. fra lederen av Trøndelag Arbeiderparti, Amund Hellesø. Han frykter at forbrukerne og industrien i Trøndelag blir taperne når man tapper Trøndelag for kraft og sender den ut til plattformene.

Tirsdag skal Stortinget behandle et forslag fra SV hvor vi krever at oljeselskapene selv stiller med utslippsfri erstatningskraft til elektrifisering av sokkelen. Statsråden har anbefalt Arbeiderpartiet å stemme imot, noe de også har varslet at de kommer til å gjøre. Hvorfor mener statsråden det er riktig å tappe Trøndelag for kraft, øke strømprisene for innbyggerne og industrien i regionen, øke presset på utbyggingen i natur- og reindriftsområder og trosse de kraftige advarslene som har kommet fra ledende Arbeiderparti-folk i Trøndelag?

Statsråd Terje Aasland [10:49:18]: Aller først: Dette handler ikke om å tappe Trøndelag for kraft. Det er all den andre veksten som i utgangspunktet er utfordrende og krevende. De fleste ønsker å knytte seg til nettet, bruke mer fornybar energi som innsatsfaktorer – ikke bare for å kutte utslipp på norsk sokkel, men også for å legge til rette for ny industri, nye investeringer på fastlandet.

Jeg er opptatt av at vi skal kunne gjøre dette på en forsvarlig måte. Når vi har gitt et forhåndssamtykke til at de kan gå videre med prosjektene sine, betyr ikke det at de har fått endelig ja til å knytte seg til nettet. Også gjennom den prosessen vi er i nå, må vi ta hensyn til hvordan dette belaster kraftsystemet totalt, og det kommer vi til å gjøre. Vi ønsker ikke å legge til rette for at man gjennom elektrifiseringen av norsk sokkel – som vi nå er på tampen av, ikke på starten av – tapper det norske kraftsystemet for ressurser og utsetter det norske kraftsystemet for unødige belastning.

Lars Haltbrekken (SV) [10:50:24]: Å tappe Trøndelag for kraft er ikke ord som bare jeg bruker, de brukes

også av ledende Arbeiderparti-politikere i Trøndelag. Til Namdalsavisa 29. april i år, altså for kort tid siden, sa Arbeiderpartiets Ingvild Kjerkol følgende i en sak om SVs forslag om å stille krav til oljeselskapene om at de må elektrifisere med havvind eller gasskraft med karbonfangst og -lagring:

«Vi trenger mer kraft i Trøndelag, det er Arbeiderpartiet veldig for å bygge ut. Men å trekke tilbake lovlig gitte tillatelser, er dårlig politikk og vil skremme industriaktører fra å investere i Norge. Det er ikke en bærekraftig industripolitikk i lengden.»

Tar Arbeiderpartiets representant feil, for jeg hører at statsråden sier at de endelige tillatelsene ikke er gitt, mens lederen av energi- og miljøkomiteen sier det motsatte?

Statsråd Terje Aasland [10:51:22]: Jeg har lyst til å starte med at uansett hvor mange som sier at det er olje- og gassindustrien som tapper Trøndelag for kraft, så er det feil. Det er ikke riktig. Det er et stort påtrykk i Midt-Norge for tilgang på mer fornybar energi, langt ut over det olje- og gassindustrien ber om. Jeg er opptatt av at vi skal kunne utvikle olje- og gassindustrien. Det betyr at vi må kunne kutte utslipp også fra produksjonen, ikke minst for å være relevante i et tidsperspektiv etter 2040 og 2050, hvor det kommer til å bli stilt betydelige krav om det, eller kostnadene kommer til å øke vesentlig. Det ønsker vi å legge til rette for.

Vi ønsker også å legge til rette for utbygging av mer nett og mer kraft i Midt-Norge, sånn at man kan innfri de andre industrielle mulighetene i Midt-Norge, som egentlig er fantastiske. Det er stor etterspørsel etter mer kraft, og da må en utvikle både vannkraft, vindkraft på land og solkraft – og mulighetene for havvind er også til stede.

Når det gjelder gasskraftverk med CO₂-håndtering, hadde det vært hyggelig om noen hadde søkt konsesjon om det.

Lars Haltbrekken (SV) [10:52:27]: Jeg fikk ikke svar på spørsmålet mitt, så jeg velger å stille det spørsmålet en gang til: Mener statsråden at lederen av energi- og miljøkomiteen tar feil når hun sier at SVs forslag handler om å trekke tilbake gitte tillatelser? Jeg minner statsråden på det han sa i sitt første svar til meg, at det ikke er gitt tillatelser. Tar lederen av energi- og miljøkomiteen feil?

Statsråd Terje Aasland [10:52:58]: Lederen av energi- og miljøkomiteen har et veldig viktig utgangspunkt, og det er at vi ønsker stabilitet og forutsigbarhet for industrien vår. Når vi har gitt tillatelse til at man kan jobbe videre med prosjektene, ønsker vi egentlig at de skal kunne bli realisert. Det er viktig for oss, for stabilitet og

forutsigbarhet. Ikke minst når vi ser hvor urolig resten av verden er, og hvor det ene prosjektet etter det andre avlyses gjennom ulike ordre, ønsker vi å være stabile og forutsigbare på det.

Når det gjelder utviklingen av mulighetene i Midt-Norge, handler det om mye mer enn olje- og gass-aktiviteten. Det tror jeg er en viktig erkjennelse. Hvis en skal komme videre, legge til rette for industriutvikling, næringsutvikling, stabilitet og forutsigbarhet over tid i Midt-Norge nå, trenger vi mer nett, og vi trenger mer kraft. Det må være en felles samfunnsoppgave, som løses gjennom det vi har gjort overfor kommunene med vetorett på vindkraft, og også med en vilje til å stille areal til disposisjon, sånn at en kan utnytte mulighetene som er der.

Lars Haltbrekken (SV) [10:54:02]: Jeg skjønner det er vanskelig å innrømme at statsråden og Arbeiderpartiets leder av energi- og miljøkomiteen sier to forskjellige ting om tillatelser.

Avisen Dagens Næringsliv hadde i oktober i fjor en artikkel om statsrådens godkjennelse av at elektrifiseringsprosjektene på trøndelagskysten fikk gå videre. Der omtaler avisen et brev av 23. september 2024 fra Energi-departementet til Equinor. I det brevet står det:

Rettingheshaverne har det fulle og hele ansvaret for økonomisk risiko som inngåelse av kontrakten og påbegynnelse av byggearbeidet innebærer, herunder at myndighetene kan stille vilkår eller unnlate å godkjenne utbyggingsplanene etter petroleumsloven, eller stille vilkår eller unnlate å gi konsesjoner etter energiloven eller havenergiloven.

Betyr dette at statsråden neste år, når søknaden foreligger, kan komme til å stille krav om at Equinor selv stiller med utslippsfri erstatningskraft?

Statsråd Terje Aasland [10:55:07]: Jeg skal ikke forhåndsbehandle det nå i et spørsmål i Stortinget, men jeg synes det sitatet som representanten Haltbrekken refererer til på en god måte, veldig godt understreker hva jeg har svart i dette spørsmålet fram til nå.

Lars Haltbrekken (SV) [10:55:24]: Det tolker jeg som at statsråden er åpen for at det kan komme den typen krav, og da er spørsmålet mitt: Hvorfor vil ikke statsråden da anbefale sine folk i Stortinget å stemme for et forslag som betyr at man starter utredningene av å få på plass utslippsfri erstatningskraft allerede nå, sånn at aktørene – Equinor i dette tilfellet – er klar over at det kan komme sånne krav? Det ville jo ha gitt stabilitet, den stabiliteten som statsråden ellers i sine svar har vært opptatt av.

Statsråd Terje Aasland [10:56:07]: Med referanse til det sitatet som representanten leste opp, står det ingen-

ting om erstatningskraft i det. Vi kommer til å vurdere den søknaden hvis den kommer, basert på hvordan det belaster kraftsystemet i Trøndelag, og hvordan det slår ut, og vil eventuelt gi eller avslå konsesjon basert på det. Som sagt: Vi ønsker stabilitet og forutsigbarhet for en utrolig viktig næring i Norge, og i Trøndelag handler ikke en siste del av elektrifiseringen knyttet til olje- og gassindustrien vår om det å tappe Trøndelag for kraft. Det er en liten andel som går til olje- og gassindustrien i forhold til det som er det store behovet i all annen type næringsvirksomhet og industrivirksomhet som man ønsker å etablere i Midt-Norge.

Vi ønsker gjennom regjeringens arbeid å legge til rette for at dette kan utløses, for det vil være fantastiske muligheter for arbeid, verdiskaping og trygghet i tiden framover.

Presidenten [10:57:03]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Seher Aydar (R) [10:57:17]: Jeg vil gjerne stille et spørsmål til utenriksministeren. Det finnes ikke lenger ord som kan beskrive de brutale handlingene Israel begår i Palestina. Sykehus og helseinstitusjoner blir angrepet. Israel har blokkert absolutt all nødhjelp i strid med direkte pålegg fra den internasjonale domstolen. Palestinerne kan heller ikke dyrke sin egen mat, for ifølge en fersk rapport fra FNs nødhjelpskontor har Israel fordrevet dem fra 70 pst. av Gazas landområde og ødelagt deres matforsyning.

Utenriksministeren sier i media at det er for stille om den forferdelige situasjonen vi er vitne til i Gaza. Men så lenge Norge handler med Israel, investerer i Israel og ikke hindrer Israel fra å få tak i våpen, er vi mer enn vitner. Det viktige er hva vi foretar oss.

Siden høsten 2023 har utenriksministerens parti stemt imot over 60 forslag som Rødt har stilt alene eller sammen med andre om å foreta seg noe mot Israels rasing av Palestina. Over 60 ganger har Arbeiderpartiet gjort felles sak med Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti om å skjerme Israel fra konsekvenser. Utenriksministeren sa i sin Midtøsten-redegjørelse i fjor at vi må gjøre det vi selv har makt og mulighet til å gjøre for at dagens uholdbare situasjon ikke skal fortsette. Siden redegjørelsen har Israel brutt våpenhvilen på Gaza, intensivert sin ulovlige bosetting på Vestbredden og nektet å trekke seg ut av Syria og Libanon.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Hva er smertegrensen før regjeringen faktisk gjør det den selv har makt og mulighet til og støtter en boikott av Israel – eller finnes det ingen slik smertegrense?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:59:20]: La meg først si at jeg er helt enig med representanten Ay-

dar i at situasjonen er ekstremt dramatisk, ekstremt alvorlig. Det er riktig at jeg har sagt at den stillheten som nå har inntrådt i både internasjonale og til dels norske medier, ikke står i forhold til alvoret på bakken, for det er faktisk verre i Gaza nå enn det har vært i krigen fram til nå. Der er vi helt enige.

Norge er tungt engasjert i dette. Vi fikk et voldsomt stort gjennomslag i FNs generalforsamling før jul om å sette i gang en egen undersøkelse i Den internasjonale domstolen av Israels plikt til å sørge for nødhjelp. Det arbeidet i domstolen begynte denne uken. Det er faktisk veldig raskt til å være domstolen. De har ryddet plass til det. Det er altså veldig mange land som nå er direkte engasjert i en rettsprosess mot Israel i nettopp denne saken – på norsk initiativ.

Jeg møtte Palestinas statsminister i Roma sist på fredag i forbindelse med pavens begravelse. Vi planlegger en rekke oppfølginger av arbeidet vi gjør i koalisjonen for tostatsløsning, i løpet av våren. Det blir en rekke møter om det. Jeg mener Norge er blant de landene som er mest engasjert i dette spørsmålet, men langt mer interessant: Det er også palestinerne egen vurdering av vår innsats.

Så er det slik at Rødt har ett svar på alle spørsmål, og det er at Norge ensidig skal boikotte Israel. Det spørsmålet gjentas ved enhver anledning, og da får man det samme svaret: Vi er opptatt av ikke å bidra til at norske våpen ender i Israel. Vi strammer ytterligere til når det gjelder bosettervarer. I tråd med lang etablert norsk praksis tror vi imidlertid at ensidig boikott av hele Israel ikke vil ha noen betydning for situasjonen på bakken, men være et feilspor med hensyn til veldig mange av de tingene vi faktisk gjør. Jeg vil anbefale Rødt å få et litt bredere og kanskje litt mer internasjonalt tilslag på sitt engasjement for Midtøsten.

Seher Aydar (R) [11:01:29]: Jeg vil først anerkjenne de grepene regjeringen har tatt som utenriksministeren viser til, men det er dessverre langt fra nok i møte med det vi ser og er vitne til nå. Det jeg ønsker å ta opp, er hva Norge har makt og mulighet til å gjøre.

Det er helt riktig at vi krever at Norge trekker oljefondet ut. Det tror vi er nødvendig. Samtidig som regjeringen sier at de ikke kan innføre ensidige sanksjoner, har de innført en rekke sanksjoner overfor Russland som ikke var en del av sanksjonspakken fra EU, men som var selvstendige norske tiltak. Rødts mening er at det var riktig – vi støttet det. Jeg kan nevne regjeringens instruks av 5. mars 2022 om å fryse forsknings- og utdanningssamarbeidet, og ikke minst regjeringens instruks av 28. februar 2022 om å trekke oljefondet ut av Russland. Disse tiltakene ble ikke utformet eller vedtatt i EU eller FNs sikkerhetsråd, men her hjemme i Norge.

Hvorfor kan ikke Norge vedta egne tiltak mot Israel?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:02:33]: Etablet politikk på sanksjonsområdet, uttrykt i sanksjonsloven og med bred støtte i Stortinget, er at Norge treffer sanksjonstiltak når de er en del av brede internasjonale pakker. Det betyr i praksis fra FN eller i samråd med EU. Det betyr ikke at hvert enkelt tiltak må være vedtatt i f.eks. EU, men at sanksjonene våre inngår i en stor pakke med sanksjoner. Det kan man godt både diskutere og sikkert også beklage, men det er altså ingen internasjonal enighet om boikott av Israel, langt derifra. Da mener vi at når det gjelder å fokusere på akkurat det virkemidlet, må det for det første ligge en analyse bak om at det vil bedre situasjonen. Det tror jeg – med all respekt – at det ikke vil; jeg tror ikke at Netanyahu's regjering vil endre politikk i Midtøsten fordi det er en ensidig norsk boikott. For det andre må det være fordi man ikke tror det kommer i veien for noen av de tiltakene vi bruker internasjonalt. Jeg har et annet syn enn Rødt på disse spørsmålene, og derfor mener jeg at vi står trygt i en god norsk tradisjon for at det er andre virkemidler som har større effekt. Det at alle bør gjøre mer (presidenten klubber), har jeg vært enig i hele tiden.

Presidenten [11:03:41]: Taletiden er ute.

Seher Aydar (R) [11:03:48]: I et innlegg på Arbeiderpartiets landsmøte viste statsminister Jonas Gahr Støre til utenriksministeren og talte på begge vegne, og advarte mot forslaget om å trekke oljefondet ut av Israels okkupasjon av Palestina. Da var ikke argumentasjonen at det skulle være ensidig, men argumentasjonen var at det å bruke oljefondet som et politisk virkemiddel ville bety at Israel utestengte Norge fra tilgang til Palestina. Han sa at det også ville påvirke hvilken innflytelse vi har overfor USA, som er og blir en viktig aktør, og at vi må og skal ha inngrep der i mange sammenhenger, også for norske interesser.

Betyr ikke dette at regjeringen allerede bruker oljefondet som et politisk virkemiddel, ikke for å sikre at Norge følger sine folkerettslige forpliktelser, men for å holde seg inne i varmen hos Trump og Netanyahu, og at det er en annen argumentasjon enn den som utenriksministeren her legger fram?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:04:44]: Hvis representanten Aydars inntrykk er at vi holder oss inne i varmen hos Netanyahu, tror jeg at både Netanyahu og jeg ville være dypt uenig i den analysen. Jeg har ikke noe som helst inntrykk av opplevelsen i den sittende israelske regjeringen er at Norge er inne i varmen.

Når jeg snakker med palestinerne statsminister, som jeg gjør hyppig, og en rekke andre representanter

for palestinske myndigheter, ønsker de velkommen Norges sterke internasjonale engasjement for å bygge en bred koalisjon sammen med deres nærmeste venner i den arabiske verden – samt i Europa og ellers – for å få slutt på krigen, våpenhvile og deretter en prosess mot palestinsk samling og en palestinsk stat som skal dreie seg om både Gaza, Vestbredden og relevante deler av Jerusalem. Vi står altså helt i spissen for det arbeidet. Det var ingenting i samtaler med Palestinas statsminister som tilsa at han mente at vi skulle isolere oss fra Israel. Han mente tvert imot at vi skal ha en nøkkelrolle i det internasjonale arbeidet.

Seher Aydar (R) [11:05:52]: Jeg synes det er vanskelig å få grep om hvorfor utenriksministeren ikke ønsker å ta initiativ til en bredere boikott av og sanksjoner mot Israel, og også hvordan vi investerer våre egne sparepenger, altså oljefondet, at oljefondet ikke skal gå til investeringer som bidrar til okkupasjonen, noe det gjør per i dag. Norge handler med Israel, vi investerer i Israel, og Norge hindrer ikke Israel i å få tak i våpen, og vi vet hva de våpnene brukes til. De brukes til at uskyldige mennesker, der mange av dem er barn, blir drept. Da er spørsmålet: Skal ikke Norge gjøre mer når det gjelder å hindre at våpen havner i Israels hender, og når det gjelder å hindre at oljefondet investerer i Israel, og på den måten også bidrar til okkupasjonen?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:06:41]: Det er et absolutt og uinnskrenket forbud mot enhver form for eksport av våpen og B-materiell, som det heter, til Israel. Det praktiseres strengt. Det er ikke lov til å selge norske våpen, slik det er definert i eksportkontrollregelverket, til Israel, og sånn har det vært lenge. Det er heller ikke lov til å være investert i okkupasjon. Derfor jobber oljefondets etiske råd med – og har hele tiden jobbet med – sammensetningen av investeringer i Israel for å se om noen av dem kan være direkte knyttet til okkupasjonen, og derfor strammer vi ytterligere til i regelverket for handel med bosettervarer.

Jeg mener altså at vi gjør alt vi kan på det feltet, og så må vi alle gjøre mye mer: sørge for å stoppe krigen, for at det blir våpenhvile, og for at vi får politiske prosesser for en palestinsk stat. Da trenger vi andre land med på laget. Hvis Norge skulle gjøre til sitt hovedmål at vi skal arbeide for en boikott som uansett ikke blir noe av, tror jeg vi misbruker vi den innflytelsen vi allerede har.

Une Bastholm (MDG) [11:07:55]: Problemet er at det er full konflikt mellom på den ene siden det arbeidet som utenriksministeren gjør, som er Norges utenrikspolitiske mål i konflikten og okkupasjonen som Israel fører mot palestinerne, og hvordan Statens pensjonsfond utland investerer. Vi oppfører oss som land

som om Statens pensjonsfond utland er et privat investeringsselskap som ikke skal ha noe som helst med utenrikspolitikken å gjøre, mens det i realiteten er et fond som er eid av det norske folk. Norske statsborgere investerer i snitt 60 000 kr hver, enten i okkupasjon av Palestina eller i våpenselskaper som produserer våpen som Israel har tilgang på. Det er utfordringen. Dette handler ikke om boikott eller ikke, det handler om hvorvidt Norges investeringer rundt omkring i verden skal være i tråd med våre utenrikspolitiske mål ellers.

Norge er nå i toppen i Europa med tanke på investeringer i okkupasjon og i våpenselskaper som er involvert i Israel. Jeg lurer jo på om det overhodet er en dialog mellom utenriksministeren og finansministeren om dette temaet.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:09:00]: For det første vil jeg påpeke at når det gjelder forvaltningen av fondet og etisk råd, er det finansministeren som har det konstitusjonelle ansvaret, så i tråd med god konstitusjonell praksis burde man altså stille spørsmålet til ham. Det er klart at finansministeren og jeg og regjeringen har dialog om dette. Jeg vil egentlig bare vise til det og anbefale at man stiller spørsmål til finansministeren hvis man har noe å utsette på hans gjennomføring av Stortingets vedtatte regelverk. For er det én ting jeg er sikker på, er det at finansministeren ønsker at man skal gjøre det Stortinget har bedt om – og det finnes da bl.a. et etisk råd som følger et sett av regelverk.

De tallene som ofte sirkulerer, f.eks. disse 60 000 kr, er jo basert på investeringer i alle våpenselskaper som kan ha solgt noe til Israel – i tillegg til Ukraina og til også mange andre – så det er relativt hjemmesnekrede tall en går løs på her. Jeg vil imidlertid anbefale at man tar dette med finansministeren, og at vi holder oss til konstitusjonelt ansvar.

Une Bastholm (MDG) [11:09:58]: Utfordringen er at Etikkrådet anbefaler uttrekk basert på hvor man allerede er investert, mens praksisen er at det er forvaltere som stort sett er basert i London, som gjør vurderingen av hvor vi starter investeringer. De opplever ikke at det er deres jobb i det hele tatt å vurdere etikk.

NBIM hadde sin årlige investeringskonferanse i går, hvor etikk og utenrikspolitikk, eller Gaza, overhodet ikke var et tema. De opplever det som sitt mandat å investere i den verden som er i dag, der det er mulig å tjene mest mulig penger. Det er en verden som nå ser mørkere og mørkere ut, hvor f.eks. folkeretten blir satt til side, og hvor menneskerettigheter blir satt til side, og det er blitt en mer ustabil verden også for oss i Norge.

Oljefondet har i dag investert 143 mrd. kr i selskaper som på ulik måte er knyttet til israelske bosettinger på palestinsk område, og nesten like mye penger har vi in-

vestert i våpenselskaper som leverer våpen til det israelske militæret. Det er realiteten der ute nå, og det gjør at det er 46 sivilsamfunnsorganisasjoner som nå har gått sammen og ber om uttrekk fra sånne selskaper.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:11:04]: Da må jeg bare igjen si at når det gjelder forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, er det for det første slik at Stortinget har satt et regelverk som praktiseres, og for det andre at det tilligger finansministeren å svare på. Så jeg vil anbefale at skal man gå dypere inn i det, må man snakke med den statsråden som har ansvaret for forvaltningen av pensjonsfondet.

Presidenten [11:11:28]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:11:43]: Når det er uro internasjonalt, må vi politikere fokusere mer på det vi kan gjøre noe med. Vi må skape mer for å kunne senke skattene for folk og ta de tunge forsvarsløftene i årene som kommer. Tenk om det var én ting vi kunne ha gjort for å løfte verdiskapingen kraftig. Ville vi ikke da ha gjort det? I dag står 150 bedrifter i kø for nettilknytning, og 140 bedrifter har fått reservasjon. Den samlede kapasitetskøen på nesten 300 bedrifter utgjør et estimert økt kraftforbruk på 100 TWh i året. Til sammenligning: På fire år med Støre-regjeringen er det gitt konsesjon for ny kraft tilsvarende 0,5 TWh.

Under Solberg-regjeringen økte kraftoverskuddet, og hele 16 TWh ny kraftproduksjon kom etter konsesjon. I opposisjon har Høyre foreslått en lang rekke løsninger for mer kraft, raskere nettutvikling og smidigere konsesjonsprosesser. Det er ikke akseptabelt at SMA Mineral i Rana står i kapasitetskø med banebrytende teknologi for utslippskutt. I køen finner vi industribedrifter som Alcoa, Hydro, Kronos Titan og Sydvaranger. Vi finner fiskeoppdrett, akvakultur, en rekke havner, gruveselskaper, fjernvarme, hydrogen, ammoniakk, datasentre, Avinor, legemiddelindustri, bilindustri og – ja – forsvarsindustrien, som kjent. Hvorfor lytter ikke energiministeren til disse bedriftene og deres behov for mer kraft og ønsket om å gjøre Norge mer konkurransedyktig gjennom grønn omstilling?

Statsråd Terje Aasland [11:13:35]: Vi lytter absolutt til disse bedriftene og har gjort en rekke tiltak nettopp for å sørge for at vi får bygd ut nettet raskere, får raskere konsesjonsbehandlinger og mer folk i NVE til å behandle konsesjonssøknadene. Og vi har nå, som jeg refererte til i et tidligere svar i dag, et større antall nettsaker til behandling enn det vi fikk inn i 2024. Det er veldig bra.

Det at det er så stor investeringsvilje i Norge til å øke produksjonen, forsterke kapasiteten og veksle ut fossil

energibruk med fornybar energibruk, viser at Norge er et attraktivt land å investere i. Det er jo det det er et uttrykk for. Det er svært attraktivt å investere i Norge. Derfor er det nå noe kø i tilknytning til nettet.

Jeg håper at alle prosjektene i utgangspunktet blir realisert, for det er en fantastisk mulighet for Norge, og vi jobber derfor hver dag for å sørge for at vi får nettutvikling og økt produksjon. Det viser også veldig tydelig at Høyres fokus på skattelette, formuesskatt osv. er feilslått i forhold til behovet for investeringer. Behovet for investeringer ligger i å bygge ut og utvikle mer nett og mer kraftproduksjon og å sørge for rammebetingelser som gjør at disse industriene lykkes. Jeg er litt bekymret over at man ikke startet det arbeidet tidligere, sånn at man kunne levert på nettet nå, på økt kraftproduksjon. Men vi har altså tatt et kvantesprang i løpet av tre et halvt år, nettopp for å legge til rette for at den type investeringer som det ble referert til, skal kunne gjennomføres i Norge.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:15:17]: Energiministeren stiller dette helt på hodet. Det er jo nettopp den mislykkede skattepolitikken til regjeringen som gjør at det ikke investeres i kraft, og derfor får ikke disse bedriftene tilgang på den rimelige og konkurransedyktige kraften vi har. Det er det som er problemet.

Det har også en sikkerhetspolitisk dimensjon når forsvarsindustrien heller ikke får tilgang til kraft. Morten Brandtzæg, konsernsjef i våpenprodusenten Nammo, uttalte seg på følgende måte i DN 3. mars:

«Det ser fortsatt ut som om staten mener kattevideoer er viktigere enn ammunisjon til Ukraina og vårt eget forsvar.»

Energiministeren har opplyst Stortinget om at det høsten 2024 ble nedsatt en arbeidsgruppe for å se hvordan nettilknytning kan prioriteres til forsvarsindustrien. Energiministeren har gitt beskjed om at arbeidsgruppen skal levere sine anbefalinger i en kort rapport senest 15. april 2025. Det er nå to uker siden. Mitt spørsmål er: Har regjeringen fått disse anbefalingene, og hva gjør man videre?

Statsråd Terje Aasland [11:16:24]: Etterspørselen etter nett og økt strømforbruk i Norge som industrien trenger, viser veldig tydelig at Norge er et attraktivt land å investere i. Det er et uomtvistelig faktum at vi må legge til rette for nett og mer kraftproduksjon i tiden framover, utover det vi allerede har gjort. Jeg er helt enig i at det er viktig, men det arbeidet burde vært påbegynt for 10–15 år siden, sånn at man hadde kunnet levere nå på akkurat det.

Når det gjelder forsvarsindustrien, har Nammo fått den kapasiteten de har etterspurt så langt. Nå har de etterspurt mer kapasitet, og det jobbes det med sammen med regionalnettselskapet og Statnett, og jeg er overbevist om at man finner gode løsninger for det.

Den arbeidsgruppen som ble igangsatt da vi vedtok modenheitskriteriene, har levert sin anbefaling, og vi kommer til å følge det raskt opp. Mest sannsynlig er det behov for lovendringer i det arbeidet, men vi er innstilt på å sørge for at forsvarsindustrien får det de trenger.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:17:32]: Det er fascinerende at energiministeren tar det til inntekt for regjeringens politikk at vi er så heldige å ha 100 pst. fornybar kraft og til en billig kostpris, noe som gjør at mange ville investert dersom de fikk tilgang til kraft, men det gjør de altså ikke. Det er en feilslått skattepolitikk og kraftpolitikk som gjør at det ikke investeres i kraft, og som gjør at disse bedriftene står i endeløse køer. Framover blir det ikke noe bedre. Hør på Energidepartementets egen fagetat, NVE, som feller en knusende dom over Støre-regjeringens politikk. De sier at med en fortsettelse og en framskriving av denne politikken kommer det omtrent ikke noe ny, større kraftproduksjon fram til 2029, altså heller ikke neste stortingsperiode. Skal vi lytte til NVE, eller til statsrådens påstander om at Støre-regjeringen har en politikk som vil gi mer kraft?

Statsråd Terje Aasland [11:18:28]: Representanten vet utmerket godt at vi har tatt kvantesprang og gjort betydelige endringer for å legge til rette for raskere utbygging av nett. Vi har stabilisert og har forutsigbarhet knyttet til investeringer i fornybar energiproduksjon, og konsesjonssøknadene blir behandlet raskere enn noen gang tidligere. Det har aldri vært så mye fokus på å få igjennom saker raskt som kan bedre situasjonen. Det er grunnlaget, og det er der vi er nå i dag. Det betyr at vi kommer til å øke kraftproduksjonen i årene framover, men vi kommer også til å øke kapasiteten i nettet, sånn at industri og næringsliv kan få den tilknytningen de ønsker. Det å utnytte eksisterende nett maksimalt, som regjeringen har lagt opp til, er viktig i den sammenhengen, slik at en får utnyttet nettinvesteringene på en best mulig måte. Jeg mener at det grunnlaget, med økt investeringsvilje fra norsk industri i norske industriedrifter, viser veldig tydelig at Norge er et høyst attraktivt land å investere i.

Presidenten [11:19:31]: Den muntlige spørretimen er da omme.

Sak nr. 2 [11:19:34]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:19:37]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 4, fra representanten Geir Jørgensen til samferdselsministeren, må utsettes til neste spørretime da statsråden er fraværende på grunn av deltakelse i begravelse.

Spørsmål 5, fra representanten Eivind Drivenes til samferdselsministeren, er overført til digitaliserings- og forvaltningsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 6, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til næringsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av næringsministeren.

Spørsmål 1

Ole André Myhrvold (Sp) [11:19:59]: «Sykehuset Østfold har signalisert at de på sikt ønsker å flytte dialysebehandlingen fra Helsehuset Indre Østfold til sykehuset på Kalnes. Dialyse er en tidkrevende behandling for pasientene, og behandlingen må gjentas hyppig. En slik flytting vil kunne medføre ekstra reisetid på opptil to timer per behandling for disse pasientene.

Støtter statsråden helseforetakets forslag?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:20:28]: Takk for spørsmålet. Vi er nødt til å legge til rette for at pasienter med nyresvikt får god oppfølging og behandling. Dialyse er livsviktig for disse pasientene, men behandlingen er også krevende for pasientene og tar mye tid, ikke minst for dem som har lang reisevei. Det er helt riktig at Sykehuset Østfold vurderer å samle dialysebehandlingen på Kalnes når nytt somatikkbygg står ferdig i 2030, men jeg vil understreke at dette er en vurdering. Det er ikke fattet noen beslutning, og en eventuell beslutning ligger nok lenger fram i tid.

Ifølge Helse sør-øst er bakgrunnen for at dette nå vurderes, et økende behov for å bruke personellressursene effektivt når det blir flere pasienter som trenger dialyse i årene som kommer, og samtidig vanskeligere å rekruttere personell. Sykehuset vil vurdere både hvordan og hvor medarbeiderne arbeider, og hvilke rom som er tilgjengelige ved de ulike lokasjonene. Sykehuset sier også at den medisinske oppfølgingen av dialysepasientene kan bli bedre hvis dialysebehandlingen skjer på Kalnes, fordi nyrelege oftere kan vurdere pasientene.

Jeg er helt enig med representanten Myhrvold i at det er krevende for pasienter med nyresvikt som trenger behandling med dialyse, å måtte reise til sykehus flere ganger i uken. Jeg vil også si at noe av det som har vært veldig vellykket ved norske sykehus, er når man har klart å desentralisere og flytte funksjoner tettere på der hvor folk bor, ikke minst dialyse. Jeg har vært mange steder i landet og sett gode eksempler på det.

Så skjer det også her en teknologisk utvikling. For mange pasienter vil det være mulig å tilby hjemmedialyse. Jeg har også møtt noen av de pasientgruppene. De regionale helseforetakene har fått et mål om at 30 pst. av pasientene skal få dialyse hjemme. Det gjør bokstavelig talt at dialysebehandlingen flytter enda tettere på der hvor folk bor.

Hjemmedialyse må alltid være pasientens eget valg. Det er mange sykehus som har oppnådd dette målet. Noen sykehus har en andel på over 40 pst. av nyresvikt-pasientene som får hjemmedialyse. Pasienter som er i hjemmedialyse, følges opp regelmessig av dialysesykepleier og nyrelege.

Sykehusene skal også framover gi et dialysetilbud av høy kvalitet over hele landet. Personellsituasjonen vi står overfor nå, vil gi behov for nytenkning om bruk av helsepersonell og organisering av tilbudet. Det er mange viktige avveininger her som en må ta med seg i en slik vurdering, og jeg forutsetter at Sykehuset Østfold også vurderer belastningen økt reisevei eventuelt vil ha for pasientene.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:22:55]: Takk for svar-et. Jeg er glad for at statsråden understreker at dette er en vurdering og en avgjørelse som ikke er tatt. Samtidig vet vi at helseforetakene ofte tar disse avgjørelsene på egen kjøl. Det man har opplevd i Askim, er at helseforetaket allerede har lagt ned ulike tilbud, som røntgen og CT, og har truet med å flytte DPS vekk fra Helsehuset. Det gjør jo at man blir skeptisk.

Som statsråden sa, er det et satsingsområde at 30 pst. skal ha hjemmebehandling. Det er vel og bra, men da glemmer man at det fortsatt er 70 pst. som likevel må reise til Kalnes for behandling, om man legger ned tilbudet i Askim. Det er en behandling som tar 4–5 timer, og som må gjøres 2–3 ganger i uken året rundt, også i høytider og ferier. Ved nedleggelse i Askim vil også behandlingstiden øke med minst to timer for hver behandling, og i snitt utgjør dagens tid brukt på dialysebehandling ca. 780 timer per år, til sammen 32 døgn. Ved nedleggelse av tilbudet i Askim vil det øke til 42 døgn årlig per pasient. Mener statsråden at det er til pasientens beste?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:24:03]: Jeg synes representanten har mange gode poenger. Som jeg sa i det første innlegget, er dialysebehandling et av de områdene hvor vi faktisk har hatt veldig god suksess med å desentralisere det. Pasientene har vært fornøyd med det, helsepersonellet har vært fornøyd med det, og det har også avlastet de store akuttisyrkehusene våre.

Det er veldig fornuftig, som representanten sier, at det som kan skje lokalt, skjer lokalt, også for å minimere reiseveien. Selv i Østfold, som har mindre distanser enn

mange andre steder i landet, er det jo en reisevei fra Indre Østfold og Askim til Kalnes.

Jeg må bare understreke igjen at det ikke er tatt noen beslutning om dette. Dette er vurderinger som helseforetaket nå gjør. De forteller at de skal bruke høsten på å gjøre en helhetlig vurdering av ulike funksjoner og hvor de bør være hen. Der må selvfølgelig også både ansatte, brukere, kommuner og andre eksterne parter involveres. Så ligger en eventuell beslutning om dette ganske langt fram i tid, slik vi har fått det fortalt oss.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:25:06]: Jeg opplever at statsråden har forståelse for bekymringen og argumentasjonen, og det er bra. Helseforetakene peker på rekrutteringsproblemer i framtiden. Samtidig vet vi at det så langt ikke har vært utfordringer med å rekruttere folk til dialysen i Askim, tvert imot. Det vi også vet, er at de fleste sykepleierne som jobber der i dag, ikke vil følge med videre til Kalnes. Sånn sett vil det personellet da være tapt for Sykehuset Østfold. Tvert om framstår dialysen ved Helsehuset i Askim som en spesialavdeling med attraktive arbeidsplasser i en pressregion.

Når vi i tillegg vet at pasientene risikerer å få redusert livskvalitet og å utsettes for en lengre og mer ubehagelig reise, og i tillegg betydelige utfordringer med deltakelse i arbeidslivet – for dem som gjør det – øker også den samfunnsøkonomiske belastningen betydelig.

Da sitter vi altså tilbake isolert med hensyn til helseforetakets Excel-ark. Så hører jeg at statsråden har stor forståelse, og da er spørsmålet: Vil han be helseforetaket vurdere denne saken en gang til?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:26:10]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Nå er dette en sak en skal jobbe med fra og med høsten, som jeg sa, for å utrede plasseringen av ulike funksjoner innen flere fagområder. Sykehuset Østfold har opplyst at de vil ta seg god tid til å gjøre disse vurderingene og involvere alle som har noe de bør og vil si om denne saken. Det er ikke tatt noen beslutning om dette.

Vi styrer sykehusene ut fra noen overordnede mål og rammer. Så er det den enkelte helseregion og det enkelte helseforetak som har ansvaret for at innbyggerne i sin region har et best mulig helsetjenestetilbud. På nåværende tidspunkt er ikke dette en sak vi skal gå inn i og legge føringer for, men jeg er helt sikker på at både Sykehuset Østfold og Helse sør-øst merker seg det store engasjementet.

Som jeg sa i det første svarinnlegget, synes jeg representanten hadde mange gode poenger som det absolutt er viktig å ta med seg videre, og det håper jeg også vil bli tatt med i vurderingene når det endelig skal besluttet hvordan dette blir.

Spørsmål 2

Bård Hoksrud (FrP) [11:27:29]: «Viser til skriftlig spørsmål nr. 909 (2024–2025) om synskrav for førerkort. Statsråden svarte at man trengte mer tid til å vurdere den nye forskningen, og nå har det gått over tre måneder hvor personer kanskje urettmessig står uten førerkort og har en vanskeligere hverdag.

Hva har skjedd siden jeg sist stilte spørsmål om dette, og har statsråden noe estimat på når personer som urettmessig har blitt fratatt førerkort av helsemessige årsaker, kan få ta en rettferdig prøve og bevise deres kjøreevne?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:28:02]: Takk for spørsmålet og takk for engasjementet for saken. Det er en viktig sak, og som jeg gjorde rede for i mitt svar til representanten Hoksrud i et spørsmål til skriftlig besvarelse, jobber Helsedirektoratet nå med å utrede spørsmålet om synskrav for førerkort. Direktoratet fikk svar på brevet de sendte Norsk oftalmologisk forening 27. mars, og vil følge opp denne saken videre så raskt det er forsvarlig. Jeg kan dessverre ikke i dag gi en absolutt dato for når arbeidet er slutført, og når mulige endringer i regelverket vil være på plass. Behandlingen av saken skal skje på en forsvarlig måte, og jeg er opptatt av at den også skjer så raskt som mulig.

Bård Hoksrud (FrP) [11:28:40]: Det er jeg glad for at statsråden sier, for det er lastebilsjåfører, taxisjåfører, folk i Nordsjøen og andre som er helt avhengig av førerkortet sitt som nå står uten inntekt og mulighet for å forsørge seg selv og familien. I tillegg er dette en sektor som sliter med rekruttering. Her taper både enkeltmennene og samfunnet fordi Norge har Europas strengeste lovverk. Sverige har allerede tatt hensyn til denne forskningen og endret sitt lovverk, og den norske studien viser altså at to tredjedeler av alle dem som har mistet førerkortet med dagens regler, potensielt er trygge sjåfører. Hvor lenge mener statsråden det er rimelig at staten kan frata arbeidsføre mennesker levebrødet uten å tilby dem en rettferdig mulighet til å kunne dokumentere kjøreevnene sine?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:29:28]: Jeg håper jo at det går an å finne en løsning på denne saken, og så er det viktig at vi gjør det ordentlig. Endringer i regelverket vil også kunne få konsekvenser for hvordan kjøreevnen til ulike personer blir undersøkt, og vi må vite at dette er sikkert og trygt å gjøre. Representanten nevnte også denne studien, og direktoratet har vært i dialog med forskergruppen. De foreslo at direktoratet skulle kontakte foreningen for å få svar på en del viktige spørsmål for å sikre at dette gjøres på en aktuell og

trygg måte. Direktoratet skrev brev til foreningen i januar, og de fikk som sagt svar helt i slutten av mars. Nå er vi i slutten av april – så det jobbes med disse spørsmålene. Jeg skulle gjerne hatt et helt konkret svar i dag på når arbeidet er sluttført. Det kan jeg ikke gi. Men, som sagt, dette er viktig, så jeg håper at det kommer på plass en forsvarlig løsning så raskt det er mulig.

Bård Hoksrud (FrP) [11:30:29]: Alle er enige om at trafiksikkerhet er viktig, og at det er et hensyn man må ta, men dette er viktig når mennesker mister muligheten til å få lov til å kjøre fordi lovverket og regelverket vårt er så strengt som det er i Norge. Jeg kommer til å forfølge statsråden fram til valget, og så håper jeg, hvis han ikke har klart å gjøre noe før den tid, at det er en ny regjering som kan gjennomføre dette veldig raskt. Utgangspunktet mitt er at dette bør vi gjøre. Alt nødvendig utstyr for å kunne gjennomføre trafikksimuleringsbasert kjørevurdering finnes i dag, og det står klart til bruk. Simulatoren er på plass, teknologien er testet, og forskningen viser at dette er en trygg og effektiv metode for vurdering av faktisk kjøreevne, også for personer med synsutfordringer. Til tross for dette lar staten folk stå uten førerkort, jobb og inntekt mens man bruker mer tid på å vurdere kunnskap som er allment kjent. Vi er altså de strengeste i hele Europa. Da er mitt spørsmål: Er ikke statsråden enig i at vi i hvert fall må kjøre på og få fortgang?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:31:34]: Jeg håper som sagt det går an å få en løsning på dette, og jeg vet at Helsedirektoratet nå jobber med de innspillene de fikk fra foreningen for en måneds tid siden. Vi må også huske på at det er noen praktiske problemstillinger og spørsmål. Vi må være helt trygge på trafiksikkerheten. Det opplever jeg også at representanten er opptatt av og engasjert i. Det er jeg glad for. Hvordan skal vi undersøke kjøreevnen til personene? Er det behov for noen praktiske tester? Kan en simulator gjøre dette alene? Hvordan skal ulike grupper og brukere vurderes? Det har noen praktiske sider, så man må være helt trygg på at det kan gjøres på en forsvarlig måte. Men der det er vilje, er det vei, og jeg opplever at det er vilje. Så jeg håper som sagt at det går an å finne en løsning på dette spørsmålet.

Spørsmål 3

Kjersti Toppe (Sp) [11:32:39]: «Nok ein gong planlegg sjukehusa i Nord-Noreg å stenge fødeavdelingar

om sommaren. Gravide kvir seg og er redde for å ikkje nå fram til sjukehuset i tide. Sommaren er den travlaste tida for fødsjar. Sommarstengde fødeavdelingar vil ifølgje leiar i Jordmorforbundet, Hanne Charlotte Schjelderup, gi auka risiko for dei gravide kvinnene. Ho viser til at brannstasjonar og akuttmottak ikkje blir sommarstengde, men fødeavdelingar stenger altså dørene.

Vil statsråden gripe inn og hindre sommarstengde fødetilbod?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:16]: Takk for spørsmålet. Norge er heldigvis et av verdens tryggeste land å føde i. Vi har nasjonale kvalitetskrav som skal sikre et forutsigbart fødetilbud, også om sommeren. Stor aktivitet ved fødeinstitusjonene samtidig som det skal avvikles sommerferie, stiller store krav til bemaningsplanlegging og prioritering. Enkelte steder er det derfor nødvendig å stenge en fødeinstitusjon i korte perioder om sommeren for at helsepersonell skal kunne avvike lovpålagt ferie på en forsvarlig måte.

Helse- og omsorgsdepartementet har innhentet oversikt over sommerstengte fødeavdelinger i landets helseforetak, og det er fire fødeavdelinger i nord som planlegger alternerende stenging. Helse nord opplyser at Universitetssykehuset i Nord-Norge planlegger alternerende stenging mellom fødeavdelingene i Harstad og Narvik. Denne ordningen har vært praktisert i ti år, og den evalueres etter hver sommer. Personalet på de to stedene føler langt større grad av trygghet ved at det er kjente folk på jobb.

Helgelandssykehuset planlegger også alternerende stenging mellom fødeavdelingene i Sandnessjøen og Mo i Rana. Dette gjøres for at befolkningen skal få et kvalitetsmessig godt tilbud også i sommermånedene – ved å ha kjent personell til stede i begge fødeavdelingene. Alternativet vil kunne være utstrakt bruk av ukjente vikarer, noe helseforetaket anser som en løsning som gir dårligere kvalitet. Følgetjeneste er selvfølgelig tilgjengelig i stengeperiodene ved de nevnte sykehusene.

Når det gjelder Helse sør-øst, opplyser de at det ikke er endringer i fødetilbudet i regionen utover den eksisterende ordningen der Gjøvik er samlokalisert med Lillehammer. Landets øvrige helseforetak har ikke sommerstengte fødeavdelinger.

Representanten Toppe spør om jeg vil gripe inn og hindre sommerstengte fødeavdelinger. Det er helseregionene som har ansvaret for et forsvarlig fødetilbud. Sommerstenging er en langvarig praksis som helseforetakene har gode rutiner for.

Helseforetakene må sørge for god informasjon til de gravide om hvordan de skal forholde seg når fødselen nærmer seg. En god følgetjeneste bidrar til trygghet for gravide og fødende som får lengre reisevei til fødested

på grunn av sommerstenging. Dette framgår av Nasjonal helse- og samhandlingsplan og i særtrykket av kapittelet om svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen, som regjeringen la fram i fjor. Så jeg legger til grunn at de kvinnene som blir berørt av sommerstengte fødeavdelinger, får et godt tilbud.

Jeg vil gjerne legge til at jeg mener at vi absolutt skal lytte til innspillene fra Schjelderup, og jeg er glad for at Helsedirektoratet nå gjør en omfattende kartlegging der de spør kvinner som føder, om deres erfaringer. Jeg er også glad for at den undersøkelsen og kartleggingen er utvidet, slik at vi får med oss de damene som føder denne sommeren – og det kan jo tenkes å være flere her, tror jeg. Da vil en også få med seg de vurderingene som kvinnene selv gjør, de erfaringene de har. Hvis det der kommer fram noe som tilsier at vi bør gjøre tiltak, mener jeg at vi bør gjøre det.

Kjersti Toppe (Sp) [11:36:19]: Vi fekk nyleg tala frå Medisinsk fødselsregister. Den markante auken i uassisterte heimefødsalar er jo veldig debattert, men tala viser òg at ein tredjedel av fødslane som skjer utanfor sjukehus, ikkje er planlagde som ein heimefødsel.

Vi har òg ny forsking som viser at det er ein risiko for mor og barn ved fødsel utanfor institusjon, fødsel som ikkje er planlagt. Da har ein meir enn tre gonger så stor risiko for at barnet døyr under eller i løpet av det første døgnet etter fødselen, ifølgje den forskinga som fødselslegen Hilde Engjom ved Haukeland universitetssjukehus har gjort av over 600 000 fødsalar i Noreg dei siste ti åra.

Det er klart at tilgjenge til fødeavdeling òg om sommaren difor ikkje er ei lita sak; det er ei stor vurdering. Er helseministeren trygg på at stengde fødeavdelingar om sommaren vil sikra kvaliteten til dei fødande?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:23]: Jeg har ingen grunn til å betvile de funnene og tallene som representanten viser til, men hva er alternativet på steder der en ikke har nok helsepersonell, både fordi det skal utvikles sommerferie, som heldigvis alle i Norge har rett til, men også fordi det allerede er en presset bemanningssituasjon? Ikke minst vet vi at det er tilfellet i Helse nord. Så det er jo ikke sann at alternativet ikke har nedsider. Det er jo det helseregionene, som tross alt har ansvaret for å sikre et kvalitativt tilbud til alle innbyggere, legger vekt på når de sier at alternativ med veldig stor grad av innleie, personell som ikke kjenner fødeklinikkene, personell som ikke pleier å jobbe sammen, også har nedsider. Da må jo den konsekvensen også vurderes. Jeg har ikke inntrykk av at helseregionene gjør dette fordi de vil spare penger, eller fordi de ser på det som en lettvinnt løsning, men det er rett og slett et resultat av

den bemanningssituasjonen vi har, og da gjør de det beste ut fra situasjonen.

Kjersti Toppe (Sp) [11:38:27]: Leiaren i Jordmorforbundet tok opp at vi no har færre fødeavdelingar i Noreg enn vi har flyplassar, og det har vore ei stor sentralisering dei siste 20 åra. Vi har fjerna 115 fødetilbod på 10–20 år, og vi har hatt ein auke i transportfødsalar.

Eg forstår det som helseministeren seier, om kva som er alternativet, og kva som er nødvendig, men det er eit spørsmål om vi har akseptert ein del ting når det gjeld fødselsomsorg, som vi ikkje hadde akseptert i andre akutttilbod. Vi stengjer jo ikkje brannvesenet om sommaren, vi stengjer ikkje akuttmottaka, og vi stengjer ikkje legevaktene. Der klarer vi det, og det er eit spørsmål om vi har akseptert at det er greitt å stengja fødeavdelingar.

Eg vil spørja om noko som er litt uærbødig: Trur helseministeren vi hadde akseptert dette viss menn hadde født?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:32]: Det vet jeg ikke svaret på, men jeg tror ikke vi skal skape et inntrykk av at det har blitt mer utrygt å føde i Norge de siste årene. Det er helt riktig at det har vært gjort strukturendringer i takt med den demografiske endringen, i takt med at folk har flyttet på seg, i takt med at Norge er et annerledes land, og det har jo ikke bare skjedd innenfor fødselsomsorgen; det har skjedd innenfor en lang rekke fagområder. Parallelt med at de endringene har skjedd, må vi vel kunne si at i stort er helsetjenestene våre blitt enda bedre. Vi lever stadig lenger, det oppstår færre komplikasjoner, og de aller fleste som får hjelp i spesialisthelsetjenesten, også de som føder, er jo veldig fornøyde. Jeg vil vel mene at det er bedre å ha litt lengre reisevei til et sykehus som kan håndtere alle tenkelige situasjoner som kan oppstå under en fødsel, som jo er en kritisk fase, enn å ha litt kortere reisevei, men føde et sted hvor det ikke er nok kvalifisert personell. Når det står om sekunder, er faktisk kompetansen og kvaliteten det viktigste.

Spørsmål 4

«Regjeringens postutvalg har foreslått et omfattende kutt i posten. Forslaget fra utvalget innebærer at hovedregelen er at man ikke får post levert hjem, men aktivt må be om dette. Man skal maks kunne få post levert hjem én dag i uka. Samferdselsministeren har nøyd seg med å kommentere at han synes denne rapporten er grundig og god. Med god grunn er folk i mange lokalsamfunn i Norge bekymret for denne foreslåtte raseringen av posttilbudet.

Kan regjeringen slå tydelig fast at de ikke vil innføre disse store kuttene i posttilbudet?»

Spørsmål 5

«Samfunnet har gjort seg avhengig av mobildekning og nettilgang. Flere steder i landet er det likevel dårlig mobildekning, blant annet i Agder. I Åmli kommune skjedde det i påskea en drukningsulykke i et område uten mobildekning. Den ene forulykkede sprang til han møtte en person med traktor som måtte kjøre langt for å ringe, og da nødetatene kom var det dessverre for sent. Dette er et område med fast bosetning og større hyttefelt.

Vil statsråden gjøre noe for å bedre mobildekningen, og herunder legge press på operatørene?»

Presidenten [11:40:37]: Disse spørsmåla er utsette.

Spørsmål 6

Presidenten [11:40:38]: Dette spørsmålet, frå representanten Sigbjørn Gjelsvik til næringsministeren, vil verta svara på av helse- og omsorgsministeren på vegner av næringsministeren.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:40:49]: «Finland har lagt planar for etablering av 300 sokalla beredskapsbutikkar innan 2028, butikkar som skal kunne fungere sjølv om straumforsyninga er nede, ved at styresmaktene stiller med reservegeneratorar. Slik beredskapstenking der ein i større grad sikrar at ein har fleire mindre beredskapslager kringom i heile landet, bør også vurderast i Noreg, og Senterpartiet meiner det må etablerast beredskapsbutikkar tilsvarende dei ein har i Finland.

Korleis stiller statsråden seg til etablering av eit system med beredskapsbutikkar i Noreg?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:41:31]: Takk for et godt og viktig spørsmål. Det er selvfølgelig alltid spennende å se hva andre land gjør. Jeg tror vi kan lære noe av Finland, og jeg tror Finland kan lære noe av oss. Vi har valgt litt forskjellige løsninger for matvareberedskap og matforsyning. Det skyldes bl.a. ulik geografi og ulik næringsstruktur. Norge har nærmere 4 000 dagligvarebutikker spredt over hele landet, og de tre store distributørene leverer til de aller fleste butikkene.

Nærings- og fiskeridepartementets ambisjon er å holde alle de nærmere 4 000 butikkene i drift under kriser, slik at folk skal kunne handle der de er vant til å handle, nær der de bor, slik det også var mulig under pandemien, da vi virkelig fikk testet dette i en intensiv periode. Under pandemien erfarte vi nettopp at beredskapssystemene for matvareberedskapen fungerte godt,

men som kjent kan også Nærings- og fiskeridepartementet om nødvendig pålegge næringsdrivende å iverksette særskilte tiltak hvis det likevel skulle oppstå forsyningsproblemer i en krise. Hvis staten pålegger tiltak etter næringsberedskapsloven, vil også kostnadene dekkes etter nærmere kriterier.

Finlands arbeid med de 300 nevnte butikkene kommer i en tid der en i mange land prøver ut ulike modeller for å øke robustheten i vareforsyning og i samfunnet generelt. Regjeringen jobber nå med å følge opp totalberedskapsmeldingen, som Senterpartiet og Arbeiderpartiet sto sammen om i regjering. Spørsmål knyttet til framtidig beredskap i detaljhandelen hører hjemme i denne sammenhengen. Derfor har jeg lyst til å understreke at vi naturligvis vil følge med på hvilke erfaringer Finland gjør seg med beredskapsbutikkene. Jeg vil også si at regjeringen gjerne ser nærmere på om slike beredskapsbutikker som representanten viser til, kan etableres i Norge. Det er alltid nyttig å se hva andre land gjør av erfaringer på beredskapsområdet, og vurdere om dette er noe som kan overføres til norsk beredskap. Hvis en kan og bør gjøre det, bør en også se på hvordan man kan gjøre det konkret.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:43:39]: Eg takkar for svaret.

Litt av grunnen til at eg stiller spørsmålet, er at vi lever i ei verd der det skjer mykje rundt oss. Det kan vere både tilsikta og utilsikta hendingar som rammar ulike delar av det norske samfunnet. Statsråden viser til pandemien, og den har vi nokre erfaringar frå, men det kan òg vere andre hendingar som skjer, eksempelvis straumutfall. No har ein nettopp, i løpet av dei siste dagane, sett eit massivt straumutfall i Sør-Europa som ramma Spania og Portugal, med store konsekvensar for ulike delar av samfunnet, under dette òg butikkar.

Difor vil eg gjerne utfordre litt nærmare på akkurat det som dette omhandlar, og det går konkret ut på at ein i ein situasjon der ein har problem med straumforsyning, òg har eit system der nokre butikkar har reservegeneratorar, slik at ein kan vere trygg på at butikkane er operative.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:44:43]: Som jeg sa, synes jeg det er veldig flott at representanten tar dette opp. Jeg tror vi er helt enige om at sånn som situasjonen i verden er nå, må geo- og sikkerhetspolitikken egentlig få betydning for alle samfunnsområder, også når det gjelder matvareberedskap. Samtidig tror jeg igjen vi kan si at vi har en sterk matvareberedskap i Norge, ikke minst fordi vi heldigvis produserer mye av maten selv. Vi har også vært tydelige på og enige om at graden av selvforsyning skal opp. Den strukturen vi har med mange butikker og lager rundt omkring i landet, er

i seg selv god beredskapspolitikk, for hvis man får utfall ett sted, vil en kunne redusere sårbarheten gjennom at andre kan steppe inn.

Som sagt mener regjeringen også at det er spennende å se på det Finland gjør. Det kan godt hende at det er aktuelt å gjøre noe tilsvarende i Norge, tilpasset norske forhold. Nå er Finland i gang med å planlegge for dette, så vi kjenner ikke alle oppsidene og nedsidene av dette ennå. Det er ikke nødvendigvis sann at vi kan overføre alt Finland gjør, til norske forhold, men som sagt: Regjeringen er positiv til å se nærmere på dette.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:45:46]: Eg merkar meg svaret og takkar for ei positiv tilnærming. Det er jo òg i den forbindelse eg anbefalar ministeren å kviskre sin gode kollega i Stortinget her i øyret at det kan vere fornuftig å støtte forslag som Senterpartiet har fremja i forbindelse med totalberedskapsmeldinga som no er i Stortinget, og som nettopp omhandlar dei spørsmåla her. Så langt har ikkje Arbeidarpartiet og fleirtalet gått inn på det, dessverre.

Det er heilt riktig at vi har matproduksjon. Det er viktig å bidra med matproduksjon i heile landet, og det er viktig å få opp sjølvforsyningsgraden. Samtidig er det sann at ein har frakt av varer over lange avstandar i Norge. Butikkane har avgrensa lager hos seg og er avhengige av påfyll av forsyningar. Det systemet med beredskapsbutikker konkret handlar om, er at ein i ein situasjon der straumforsyninga er ute, har moglegheit til å få både mat og – enkelte plassar – drivstoff i butikkane.

Dersom statsråden igjen kan bekrefte at dette er noko ein òg meir konkret vil sjå på, ville det ha vore bra.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:46:57]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Igen: Regjeringen ser gjerne nærmere på om slike beredskapsbutikker kan etableres i Norge, og vi synes det er nyttig å se hen til hva andre land gjør og vurdere hvordan det eventuelt kan overføres til norsk beredskap og norsk sammenheng. Jeg tror igjen det er viktig at alle land finner de beste løsningene for seg, for vi har litt ulike strukturer og litt ulike systemer som dette skal tilpasses.

Jeg vil også igjen understreke at jeg tror vi må erkjenne at beredskapen generelt i Norge er god, men den kan helt sikkert alltid bli bedre. Da er dette forslag og innspill som regjeringen tar med seg videre. Det blir spennende å se det endelige utfallet i Stortinget når det gjelder innstillingen fra totalberedskapsmeldingen, men jeg merker meg det representanten sier.

Presidenten [11:47:48]: Då går me vidare til spørsmål 7, som er frå representanten Torgeir Knag Fylkesnes til kommunal- og distriktsministeren. No er ministeren ikkje i salen enno. Skal me gie ho to minutt?

Det er ikkje sikkert statsråd Vestre har lyst til å svare på det spørsmålet òg.

Stortinget tok pause i forhandlingane kl. 11.48.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 11.52.

Presidenten [11:52:16]: Då har me fått éin statsråd i salen, så då trur eg me hoppar fram til spørsmål 9 fyrst, og så ventar me med dei andre spørsmåla til statsråd Kjersti Stenseng er på plass.

Då er det spørsmål 9, frå representanten Marit Knutsdatter Strand til forskings- og høgare utdanningsministeren.

Spørsmål 9

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:52:41]: Spørsmålet mitt lyder:

«Statistisk sentralbyrå har pekt på at nær én av fem som underviser i skolen, mangler lærerutdanning. En fersk rapport fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse viser at 20–40 pst. av skolene sliter med å få tak i lærere med riktig kompetanse. Utfordringene er størst på små skoler, i distriktene og på de laveste trinnene. I tillegg velges fagene kunst og håndverk, mat og helse, og kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) av færre lærerstuderenter, noe som kan gi særlig mangel.

Ser statsråden at treårig lærerutdanning kan gi flere kvalifiserte lærere ved skoler over hele landet raskere?»

Statsråd Sigrun Aasland [11:53:24]: Det korte svaret er nei. Jeg tror ikke en kortere utdanning vil gi flere lærere. Å satse på lærere er noe av det viktigste vi gjør for barn og unge, og derfor er jeg kjempeglad for at vi i år har 15 pst. økning i førstevalgssøkere til grunnskolelærerutdanningene. Det er det sikkert mange grunner til, men jeg tror mange ser at denne regjeringen satser på skolen og satser på lærerutdanning.

Det er riktig at vi mangler kvalifiserte lærere flere steder i landet. Det er alvorlig, og det er noe regjeringen jobber målrettet for å løse. Rapporten som representanten viser til, er bestilt av oss som et av tiltakene i rekrutteringsstrategien vi har utarbeidet sammen med partene. Kunnskapen vi har fått, skal støtte lærerstudentene i deres fagvalg og institusjonenes arbeid med å dimensjonere fagtilbudet. Jeg har vært veldig tydelig i styringsdialogen med institusjonene på at lærerutdanningene er blant de utdanningene universitetene og høyskolene skal prioritere.

Jeg tror ikke en kortere utdanning for lærere er veien å gå for å hindre lærermangel. Lærerutdanningene skal ruste framtidige lærere til å utvikle fellesskap der

nye generasjoner trygt kan utfolde seg og bidra inn i et felles, demokratisk samfunn, som også blir mer og mer komplekst. Lærerutdanningene er ikke noe vi kan ta lett på. Jeg antar at representanten heller ikke mener at vi skal korte ned på medisinerutdanningen for å hindre legemangel. Noe av det viktigste vi kan gjøre for barn og unge, er å sørge for å utdanne gode lærere til hele landet. Vi trenger ulike lærerutdanninger som utdanner lærere med solid kompetanse, og som er godt forberedt på hverdagen som møter dem i barnehagen og i klasserommene. For å sikre dette mener jeg at femårig lærerutdanning med mastergrad er nødvendig.

Selv om noe er bra, kan det selvfølgelig også bli bedre. Evalueringen av lærerutdanningen som ble sluttført i desember, viser noen tydelige forbedringsområder. Det er behov for mer praksis, mer kunnskap om hjem-skole-samarbeid og mer kompetanse på mangfoldet av elever i skolen. Jeg har nylig utfordret våre svært kompetente lærerutdanningsmiljøer til å tenke nytt og utforske alternative organiseringer som kan bidra til lærerutdanninger som gjør lærerne enda bedre forberedt på hverdagen i barnehagen og i klasserommene.

Regjeringen ønsker mer fleksible, relevante og praksisnære lærerutdanninger og at lærerutdanningene skal styres mer overordnet. Derfor har jeg satt i gang en prosess der vi går fra elleve rammeplaner til to – én for ordinær og én for samisk lærerutdanning. Dette er et nødvendig tiltak for at utdanningene skal bli enda bedre tilpasset de lokale kompetansebehovene.

En viktig faktor er selvsagt lærerhverdagen. For Arbeiderpartiet har det vært svært viktig å ta tak i læringsmiljøet i klasserommet. Læreren skal være sjefen, og det skal være tilgang på bøker og mer praktisk læring i skolen. Mye tyder på at de grepene vi har gjort, har hatt effekt, og det er motiverende. Vi skal hele tiden bli bedre, men kortere utdanning er ikke svaret.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:56:21]: Vi er glad for økningen i søkertallene. Det viser at våre utspill og initiativer ikke har lagt en demper på interessen for lærerutdanning. Jeg tror også at initiativer som Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering sammen har tatt for mer desentralisert utdanning, har hatt effekt.

Samtidig er det i altfor mange klasserom ukvalifiserte som gjør lærerjobben, særlig i distriktene og i nord, og vi skal jo hevde vår suverenitet og ha kompetanse i hele landet. Barn og unge som vokser opp, skal ha like gode tilbud og kvalifiserte lærere i utkantene som sentralt, enten det er i Kristiansand, i Oslo eller på Lillehammer. Samlet har én av tre barneskoler ikke det som kvalifiserer til engelsk i ungdomsskolen, og én av fem er ikke kvalifisert i norsk. Praktisk-estetiske fag er en satsing, men det merkes ikke i lærerutdanningene. Hva foretrekker statsråden –

ufaglærte som underviser barna våre i grunnskolen, eller en lærer med treårig godkjent lærerutdanning?

Statsråd Sigrun Aasland [11:57:18]: Jeg deler ikke forutsetningen om at man får flere til å søke eller ta lærerutdanning fordi den er kortere. Jeg er enig med representanten i at diskusjoner om lærerutdanningene heldigvis ikke er demotiverende, men tvert imot motiverende, tyder mye på, så jeg er glad for at vi har hatt en god diskusjon om lærerutdanningen den siste tiden.

Jeg tror vi har mye å hente på å rekruttere voksne som allerede har erfaring fra skolen. Vi ser nå at mange utdanningsinstitusjoner gjør gode grep for å tilby samlingsbaserte, tilrettelagte opplegg for folk som allerede er i jobb i skolen. Det ønsker jeg velkommen og vil gjerne se mer av. Så ser vi også gode forsøk, bl.a. ved Nord universitet, på å lage tilpassede læringsopplegg for små kommuner, bl.a. med en grunnskolelærerutdanning tilpasset 1.–10. trinn. Det er også forsøk som vi ønsker velkommen og ønsker flere av.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:58:10]: Det er veldig hyggelig at statsråden trekker fram Nesna og det fagmiljøet Senterpartiet og Arbeiderpartiet sammen har bygd opp på nytt der, men samtidig må statsråden ta inn over seg realitetene der ute når opp mot 40 pst. sliter med å rekruttere kvalifiserte lærere og dette også etter hvert seg brer til tettsteder. Ved å stenge døren for treårig lærerutdanning kan dessverre valget være ukvalifiserte uten utdanning.

I barnehagene er det glimrende pedagoger med treårig barnehagelærerutdanning. I skolen har vi tusenvis av lærere med fireårig lærerutdanning, og ikke minst har vi i videregående lærere med treårig yrkesfaglærerutdanning. Vil statsråden virkelig sidestille en lærer uten utdanning og en lærer med treårig høyere utdanning, som en potensiell ny lærerutdanning vil være, i grunnskolen?

Statsråd Sigrun Aasland [11:58:58]: Arbeiderpartiet ønsker kompetente lærere i norsk skole – og enda flere av dem. Derfor er det bra at flere nå søker grunnskolelærerutdanningen. Det er ikke sikkert – langt fra sikkert – at flere vil søke lærerutdanningen om den er treårig. Vi har snudd trenden. Det er jeg veldig glad for. Vi skal jobbe hardt for å fortsette å øke rekrutteringen til læreryrket, både blant dem som studerer for første gang, og blant dem som allerede har erfaring, f.eks. fra skolen.

Spørsmål 10

Hege Bae Nyholt (R) [11:59:44]: La meg først få gratulere statsråden. Dette er første gang vi har anledning til å møtes på parketten. Så til spørsmålet:

«Kort tid etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina frøs regjeringen alt forsknings- og utdanningssamarbeid på statlig nivå med Russland. Statsrådets forgjengere har ikke vært like interessert i å gjøre liknende med Israel som reaksjon på det grusomme folkemordet i Gaza og okkupasjonen av Vestbredden. Statsråden har selv bakgrunn fra studentbevegelsen, som har krevd frys av samarbeid med land som begår brudd på folkeretten.

Vil den nye statsråden vurdere sanksjoner mot Israel innenfor forskning og høyere utdanning?»

Statsråd Sigrun Aasland [12:00:21]: Jeg vil først takke representanten for både hilsenen – det er hyggelig endelig å få møtes på parketten – og spørsmålet.

Jeg tror vi alle er berørt av det som nå skjer i Palestina, og hvordan de omfattende ødeleggelsene rammer sivilbefolkningen. I academia er det sterke tradisjoner for internasjonal solidaritet, og jeg synes det er positivt at både studentbevegelsen og akademikerne engasjerer seg i internasjonale spørsmål og internasjonalt samarbeid. Det skal vi ønske velkommen og hegne om.

I Norge har vi også en lang og stolt tradisjon for å hegne om verdien av akademisk frihet og institusjonell autonomi. Jeg mener derfor at vi bør være veldig varssomme med å legge føringer på akademisk samarbeid. I tråd med disse etablerte prinsippene er det opp til norske institusjoner og fagmiljøer selv å velge hvem de ønsker å samarbeide med – innenfor de rammene som er satt – basert på faglige behov og ønsker.

Norske myndigheters relasjoner med andre land tar utgangspunkt i norsk utenrikspolitikk. Det gjelder også det internasjonale samarbeidet innen forskning og høyere utdanning. Norge har, sammen med EU, innført sanksjoner mot Russland som følge av angrepskrigen mot Ukraina. Det har følgelig også fått konsekvenser for forsknings- og utdanningssamarbeidet, men heller ikke dette er en akademisk boikott, og det er fremdeles åpning for forsker-til-forsker-samarbeid. Situasjonen er dermed ulik den for Israel og krigen i Gaza, ettersom det ikke har blitt innført internasjonale myndighetssanksjoner som påvirker forsknings- og utdanningssamarbeidet.

Hege Bae Nyholt (R) [12:01:56]: Jeg tror både studenter og velgere merker seg at det vi ber om, er samme behandling av Israel som av Russland, hvor man også åpner for forsker-til-forsker-samarbeid.

Tenketanken Transnational Institute har avdekket at EUs forskningsprogram Horisont Europa sluser penger inn i Israel som har bidratt til krigføringen i Gaza. Israel er faktisk den nest største mottakeren av midler til såkalt sikkerhetsforskning utenfor EU. Norges bidrag til Horisont Europa er anslått å være på totalt 25 mrd. kr over en sjuårsperiode. Utenriksministeren har tidligere

vist til at dette samarbeidet er viktig for Norges sikkerhet.

Kan statsråden forklare hvordan det å finansiere prosjekter i regi av Israel Aerospace Industries, som er et av Israels største våpenselskaper, er viktig for vår sikkerhet?

Statsråd Sigrun Aasland [12:02:43]: Jeg oppfatter at vi her snakker om to litt ulike spørsmål. Det ene er sanksjoner mot Israel. Da var mitt svar at norsk utenrikspolitikk er at vi sammen med EU har innført sanksjoner mot Russland som følge av angrepskrigen i Ukraina, men at vi ikke har tilsvarende sanksjoner når det gjelder Israel og krigen i Gaza. Det neste spørsmålet er om det bør være en akademisk boikott. Det er det, på forskernivå, ikke for noen av de to tilfellene det her er snakk om.

Hege Bae Nyholt (R) [12:03:13]: Det har vi slått fast. Spørsmålet er, nok en gang, om statsråden mener det er riktig å finansiere krigføring i Gaza. Jeg vil likevel gå litt videre.

Resultatet av krigføringen i Gaza har vært brutalt, dramatisk og grusomt. Utdanning er en nøkkel i gjenoppbyggingen av Gaza. Forskningsinstituttet Swisspeace lanserte tidligere i år en rapport som slår fast at minst 63 pst. av campusene til høyere utdanningsinstitusjoner i Gaza, inkludert 92 universitetsbygg, er ødelagt. Til Klassekampen har Asma Abu Samra, som er førsteamanuensis ved UCAS, University College of Applied Sciences, på Gazastripen, etterlyst bidrag fra norsk academia og norske myndigheter til gjenoppbygging av palestinsk høyere utdanning.

Vil statsråden ta noen grep for å sikre dette?

Statsråd Sigrun Aasland [12:04:00]: Det er viktige spørsmål representanten tar opp. Jeg er mer tilhenger av mer samarbeid og støtte til gjenoppbygging enn til boikott på akademisk nivå. Norge er og skal være viktig i gjenoppbyggingen og i å støtte gjenoppbyggingen av Gaza, og det er ingenting i veien for at det også kan skje innenfor høyere utdanning.

Presidenten [12:04:21]: Da går me tilbake til spørsmål 7, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til kommunal- og distriktsministeren. Eg må oppfordra statsrådene om å vera ute i litt god tid. Her endrar ting seg fort.

Spørsmål 7

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:04:37]: «It's better to be to late than to delate», som det heiter på engelsk. Det har tatt si tid å få svar på dette spørsmålet, men no er vi her.

«Tromsø er tildelt tittelen European Youth Capital 2026 – Europas største satsing på ungdomsmedvirkning og aktivt ungt medborgerskap. Byen vil gjøre dette til en felles nordnorsk satsing med mål om å styrke unges muligheter i hele Nord-Norge. Regjeringen har gjentatte ganger understreket at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde.

Hvordan planlegger regjeringen å følge opp og støtte Tromsø som europeisk ungdomshovedstad i 2026 og den viktige ungdoms- og nordområdepolitiske satsingen dette representerer?»

Statsråd Kjersti Stenseng [12:05:34]: Jeg vil starte med å beklage hvis dere har ventet på meg. Det skal jeg bestrebe meg på å ikke la skje igjen.

Å legge til rette for at ungdom blir inkludert i politikk og samfunnsutvikling, er en viktig del av regjeringens arbeid, ikke minst i nord. Ungdomsmedvirkning på ungdommers premisser fremmer demokrati, og det er også en nøkkel for god samfunnsutvikling. Ungdom vet godt selv hva som skal til for at Nord-Norge skal være et sted der de har lyst til å bo og bygge framtiden sin.

Det er veldig gledelig at Tromsø har fått status som europeisk ungdomshovedstad i 2026, og at en ønsker å gjøre Tromsø, Nord-Norge og Arktis til et godt sted å leve, jobbe og bo for ungdom. Jeg setter pris på at prosjektet vil øke bo- og blilyst for unge i hele Nord-Norge. I den urolige tiden vi er inne i, er det også viktig for hele Norge at folk i våre nordlige områder fortsetter å leve livet sitt der, i trygge og inkluderende miljøer.

Utenriksministeren sendte i 2023 et støttebrev for Tromsøs kandidatur, bl.a. med bakgrunn i at prosjektet vil mobilisere ungdom og fremme vekst og jobbskaping i Nord-Norge. Det er i vår nasjonale interesse. Derfor har vi fra regjeringens side jevnlig politisk dialog med de tre fylkeskommunene i nord og Sametinget gjennom Regionalt nordområdeforum. Forumet skal bidra til at ungdom og unge voksne blir involvert og medvirker i arbeidet med å utforme og utvikle nordområdepolitikken. Kommunal- og distriktsdepartementet bidrar videre med midler der, og ungdom kan være med på å utvikle og delta i samarbeidsprosjekter gjennom EUs Interreg-programmer i nord, Aurora og Nordlig Periferi og Arktis, og via tilskuddsordninger som er forvaltet av det norske Barentsssekretariatet. Innsatsen mobiliserer unge til å delta i viktig internasjonalt samarbeid i nord. I januar 2025 ble det også arrangert en egen ungdomskonferanse i Tromsø, i regi av norsk lederskap i Arktisk råd.

Regjeringen har mottatt en søknad fra Tromsø kommune om støtte til Tromsø som europeisk ungdomshovedstad i 2026, og den saken er nå til vurdering. Regjeringen jobber også med en strategi som skal gi retning for nordområdepolitikken vår, nordområdestrategien,

og der vurderer vi selvsagt også ulike typer innsats som legger til rette for samfunnsutvikling og samarbeid i nordområdene, ikke minst for ungdom, med både deltakelse og medvirkning.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:08:07]: Eg vil takke for svaret. Veldig overordna vil eg seie at eg trur ungdom er nøkkelen både til nasjonens framtid, sjølvsagt, og kanskje i enda større grad til å snu den negative utviklinga i demografien i nord. Kort sagt kan ein seie at eit samfunn der ungdomane har det bra, er eit godt samfunn. Å bruke ei slik anledning, som det å vere europeisk ungdomshovudstad, til å jobbe breitt med ulike typar prosjekt som inkluderer ungdom, alt frå kultur til helse og medverknad, kan vere veldig nyttig også for heile nasjonen. For Nord-Noreg spesielt, som ein del av nordområdesatsinga, kan dette vere heilt avgjerande.

Kan statsråden no signalisere at ein er positiv til å bidra med både forprosjektmidlar og også midlar knytte til sjølv gjennomføringa i 2026?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:09:10]: Jeg skal være forsiktig med å stå her og forskuttere hva som kommer av midler, og det vet jo representanten Fylkesnes, men vi er positive, og har allerede kommet med positive signaler gjennom å uttale oss og støtte søknaden. Vi jobber også nå med en nordområdestrategi, og jeg er helt enig med representanten i at det å investere i ungdommen er noe av det viktigste vi kan gjøre for å øke bolyst og ikke minst for å sørge for at det bor folk i nord.

Jeg tror jeg nå vil nøye meg med å si at vi er positive til dette og ønsker å bidra. Det ligger en søknad på bordet, og jeg må komme tilbake med hva vi lander på. Jeg vil likevel understreke at vi er positive.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:09:52]: Eg vil takke statsråden for at ho ser kor viktig dette er. Vi har, som nasjon, ved ulike tidspunkt hatt denne typen europeiske satsingsområde. For eksempel var Bodø europeisk kulturhovudstad i fjor. Då spelte regjeringa på lag med Bodø både i forprosjektfasen – slik at ein fekk opp maskineriet – og i gjennomføringa. Er det den typen tenking regjeringa vil leggje seg på?

Frå SV si side vil eg berre signalisere at dette er ei viktig sak for oss, som vi kjem til å følgje opp. Men vi håpar at regjeringa, på heilt sjølvstendig grunnlag, ser dette som ein viktig dimensjon i heile nordområdesatsinga og oppbygginga av befolkninga i landsdelen.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:10:52]: Ja, det gjør vi. Vi ser det også selvfølgelig i sammenheng med arbeidet med nordområdestrategien og tiltakene som skal inn der. Det har også vært en del involveringsarenaer i forbindelse med nordområdestrategien som vi bør se litt i

sammenheng med denne satsingen, med både innspillsmøter, møter med studentforeninger ved UiT og ungdomsrådet i Barentsrådet, så det har vært ganske stor grad av ungdomsinvolvering.

Bodø fikk som kulturhovedstad betydelige midler fra regjeringen. Vi vet at vi nå er i en situasjon hvor pengene må prioriteres ganske knallhardt, men jeg vil overfor representanten i hvert fall signalisere både at vi ønsker å se dette i sammenheng med satsingen vår i nord, at involvering av ungdom er noe av det viktigste vi gjør, og at vi er positive til søknaden. Jeg tør imidlertid ikke å love noe nivå på dette.

Spørsmål 8

Tobias Drevland Lund (R) [12:12:04]: «Stortinget har tre ganger denne stortingsperioden anmodet regjeringen om å legge frem ny husleielov i tide for behandling i Stortinget før denne periodens utløp. På spørsmål fra undertegnede om når forslaget til ny husleielov kan legges frem for behandling i Stortinget, svarte statsråden 2. april 2025 følgende: 'Vårt arbeid med et helhetlig lovforslag har høy prioritert, men vi vil dessverre ikke rekke å legge frem et forslag i inneværende stortingsperiode'.

Når kan Stortinget forvente å få fremlagt forslag til ny husleielov?»

Statsråd Kjersti Stenseng [12:12:45]: Jeg må igjen starte med å si at for oss som ikke er så drevne i stortingssalen, er det ikke alltid vi går til riktig sted til riktig tidspunkt. Det skal jeg også lære meg skikkelig.

Husleieloven spiller en viktig rolle for husholdningenes botrygghet og forutsigbarhet på leiemarkedet. Regjeringen har sagt tydelig at vi ønsker å fornye loven. Vi skal gjøre endringer som bedrer leiernes botrygghet. Vårt arbeid med et helhetlig lovforslag har høy prioritet, men vi vil dessverre ikke rekke å legge fram et lovforslag i inneværende stortingsperiode. Jeg har også vært ærlig på siden jeg kom inn i Kommunaldepartementet, at jeg så det ble for krevende tidsmessig.

Husleielovuvalget har levert en grundig utredning som gir oss et godt grunnlag for å fornye husleieloven. Det arbeidet viser også veldig tydelig at det er delte meninger i utvalget om hvor mye det er mulig å øke leieres rettigheter uten at det går på bekostning av insentivene til å leie ut og størrelsen på tilbudet av leieboliger. Det kommer også til uttrykk gjennom mange dissenser i utvalgets forslag, og innspillene vi fikk i høringen, viser at det er svært delte meninger om utvalgets forslag.

Vi jobber nå med en lovproposisjon til Stortinget hvor vi ser helhetlig på forslaget fra utvalget. Der jobber vi for å finne riktig balanse mellom rettigheter og plikter

– for både leiere og utleiere. Både de som leier, og de som leier ut, skal oppleve at loven legger til rette for trygghet og forutsigbarhet, både på kort og på lang sikt.

Loven skal ivareta både dem som har et akutt og kortvarig boligbehov, og dem som bor til leie hele livet. Det er cirka én million leietakere, så leiemarkedet er veldig viktig. Som utvalget selv skriver, skal loven stå seg over lang tid og sette rammer som fungerer i tider med høy etterspørsel etter leieboliger, men også i tider da tilbudet overgår etterspørselen og leieprisveksten er lav.

Som utvalget skriver, kan ikke loven alene sikre botrygghet for dem som leier bolig, og regjeringen jobber nå på flere fronter for å bedre situasjonen i leiemarkedet. Vi ønsker å få fart på boligbyggingen. Det vil også på sikt bidra til å dempe prisene i leiemarkedet.

Husbankens låneramme er rekordhøy, og bostøtten er styrket flere ganger, både i 2024 og i 2025. Vi gir også mer i tilskudd til studentboliger, noe som bidrar til å frigjøre gode boliger til utleie.

Tobias Drevland Lund (R) [12:15:12]: Jeg takker for svaret.

Rødt mener at det hadde vært viktig å få behandlet ny husleielov i denne stortingsperioden, og i hvert fall deler av en ny lov. For det er jo, som statsråden sier, én million mennesker som befinner seg på leiemarkedet, og vi vet at dette primært er enslige forsørgere, aleneboere og innvandrere. De er overrepresentert. Folk med dårlig råd er kort fortalt overrepresentert.

I februar i år påpekte SSB at det er en klar sammenheng mellom inntekt og boligeierskap:

«Blant den fjerdedelen av husholdningene med lavest inntekt leier 53,2 prosent, mens 6,5 prosent av husholdningene med høyest inntekt leier.»

Mitt spørsmål er: Er ikke statsråden enig i at det – utover de tiltakene som statsråden lister opp, som jeg kan være enig i mye av – også trengs å gjøres forbedringer i lovverket for å beskytte landets én million leietakere?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:16:07]: Jeg er enig med representanten fra Rødt i det, og jeg skulle virkelig ønske vi hadde kommet lenger, slik at vi kunne legge fram et lovforslag for Stortinget i inneværende periode. Når vi da heller ikke legger fram deler, er det fordi jeg tror det er viktig at vi ser loven i en helhet, og at vi klarer å få balanse i det som handler om å styrke leietakernes rettigheter. Det handler om kontraktlengde og om oppsigelsesvern – det er flere ting som er viktige. Jeg tror likevel det er viktig å legge til rette for en helhet.

Til oppdelingen i to delrapporter, som lå i mandatet: Det var jo et mål å få lagt fram noe av det i inneværende periode, så jeg er helt enig i det. Så tenker jeg at parallelt med at vi jobber med å legge fram en helhetlig lov, må vi også bruke andre virkemidler, slik som Husban-

ken og bostøtten, som gjør at det blir en bedre situasjon for leietakere enn det er i dag.

Tobias Drevland Lund (R) [12:17:02]: Ja – for på en rekke områder kan en ny husleielov gjøre hverdagen til leietakerne bedre.

Hvis man ser på anbefalingene fra et flertall i utvalget, er ikke minst fortrinnsrett til ny kontrakt, som statsråden var inne på, viktig for å sikre forutsigbarhet for leietakere, både med og uten barn. For andre leietakere er det svært viktig at retten til å si opp leiekontrakter utvetydig slås fast, og ikke minst at minstetiden for leieavtaler bør økes fra tre til fem år – bare for å nevne noen av anbefalingene.

Dette er små skritt i riktig retning mot noe som Rødt mener burde inngå i en helhet, som også statsråden sier, for å forbedre hele lovverket, men deler av det burde man altså kunne gjort allerede nå. For vi har ikke tid – når vi ser resultatene av flere tiårs deregulering av leiemarkedet, når vi ser at leietakerne sliter, både med eksploderende priser og svekkede rettigheter.

Mitt spørsmål er om ikke regjeringen i det minste kunne lagt fram deler av det allerede før sommeren og før valget.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:18:08]: Det er ulike meninger, både i utvalget og i høringsrunden, og det vet jeg at det også er i stortingsalen. Hvis vi legger fram enkeltelementer, er jeg litt engstelig for at vi ikke ser helheten, og at det blir forslag som vi mister litt kontroll på at ivaretar balansen. Når jeg skal legge det fram for Stortinget, tror jeg det er en fordel at Stortinget, som suverent kan bestemme hvordan loven skal bli, også ser helheten og balansen mellom det å trygge leietakernes rettigheter og gi gode insentiver for at vi har seriøse utleiere som ønsker å stille leieboliger tilgjengelig.

Det er likevel lett å være enig med representanten fra Rødt i at det haster, og jeg skal gjøre mitt for at det arbeidet blir ferdig så fort som mulig.

Presidenten [12:19:03]: Då går me til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:19:14]: «Naturskadeordningen dekker eksempelvis skade på jordbruksareal, skogbruksareal, veier som ligger utenfor fem dekar fra bolighus/hytte, broer og betongkaier. Den statlige naturskadeerstatningen dekker reparasjon av det som er skadet, tilbake til samme standard som før skaden. Etter ekstremværet «Hans» har bønder i flere regioner opplevd omfattende og langvarig saksbehandling av sin naturskade.

Hva er status på utbetaling av erstatning, og hva vil statsråden gjøre for å forbedre ordningen slik at man raskere kan behandle og gi erstatning for framtidige naturskader?»

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:19:58]: I 2023 mottok Landbruksdirektoratet fem ganger så mange søknader som i et normalår, og det var til sammen 2 080 saker som var relatert til ekstremværet Hans. Det har ført til lengre saksbehandlingstid. Mengden naturskadesøknader varierer naturligvis mye fra år til år. Direktoratet har derfor ikke en grunnbemanning for å håndtere så ekstreme situasjoner med så mange ansatte og oppfølging av den saksmengden som Hans medførte, men det er gjennomført flere tiltak for å få ned saksbehandlingstiden og for å gjøre det lettere for skadelidte å dokumentere naturskaden i søknadsprosessen.

Rett i etterkant av Hans-flommen ble det fastsatt en midlertidig forskrift som forenkler dokumentasjonskravene i naturskadeordningen i forbindelse med Hans. Terskelen ble hevet for hva som kan dokumenteres av skadelidte selv, fra 50 000 og opptil 100 000 kr, basert på antatt gjenopprettingskostnad. I tillegg ble det lempet på reglene for bruken av anbud ved dokumentasjon av kostnader ved gjenoppretting – fra to til ett anbud. Disse grepene har gjort det litt enklere for skadelidte å dokumentere naturskaden, noe som også har bidratt til å gjøre saksbehandlingstiden noe kortere.

Det kan også nevnes at egenandelen for naturskadesaker ble satt ned fra og med 1. august 2023 gjennom en endring i forskrift. Endringen innebar at egenandelen ble satt til 15 pst. av fastsatt erstatning. Tidligere var egenandelen for erstatning opp til 100 000 kr på 30 pst. og på 15 pst. for den delen av erstatningen som var over 100 000 kr. Det vil si at mer av erstatningsbeløpet går til å dekke gjenopprettingskostnadene etter naturskade.

Det har også vært en utfordring å få på plass flere saksbehandlere raskt nok. I dag er det sånn at personalressursene tilsvarer 4,3 fast ansatte i ordningen samt 7,7 ansatte som jobber midlertidig med naturskadeordningen.

Status per 30. april 2025 viser nå at alle Hans-sakene er ferdig behandlet eller under behandling. Det er gledelig, men det er kommet saker til behandling også i etterkant av Hans-flommen. I 2024 mottok direktoratet 994 søknader. Jeg vil i det videre vurdere om det bør gjøres ytterligere justeringer i regelverket for å gjøre den statlige naturskadeordningen mer effektiv, særlig i etterkant av store naturulykker.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:23:05]: Det er godt å høre at alle sakene omsider er til behandling, i det minste. Så er jo spørsmålet om det er grunnbeman-

ningen i direktoratet som er det vi skal belage oss på, når vi vet at været blir både villere, våtere og mindre forutsigbart. Det er også for byråkratisk og tar for lang tid slik det fungerer i dag. Det har skapt uro og konflikt, og vi må ha avklarte rammer for å kunne håndtere dette været i framtiden.

Når vi er på vei inn i en ny vekstsesong uten at alle har fått svar, vet vi at det går ut over investeringene og framtidsutsiktene. Betalingen skjer jo både gjennom årlige avlinger og som et resultat av arbeid gjennom mange år når bønder investerer i produksjonen sin. Flere usikre enkeltår er skadelig.

Hvordan vil statsråden forbedre naturskadeordningen? Eller mener statsråden at dagens situasjon er god nok?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:24:00]: Det er et bra spørsmål, og jeg vil starte med det konkrete. Direktoratet opplyser at det i løpet av kort tid vil bli ansatt to nye jurister som skal jobbe med naturskadesaker. Dette vil også kunne bidra til en effektivitet i reduksjonen av etterslepet.

Når det gjelder det overordnede, er det Stortinget, som representanten nå er en del av, som vedtar statsbudsjettene i nasjonalforsamlingen. Det vil alltid være en balansegang i vurderingen av hvor mye ressurser man skal bruke og ha stående i dette, som er en forsikringsordning som er veldig viktig både for samfunnet vårt og for jordbruket, og hvor mye midler vi skal bruke til andre formål for bl.a. å sørge for at det er framtidstro og investeringsmidler i jordbruket. Det er en balansegang som Stortinget bestemmer, men det er klart at en grunnbemanning nok trolig aldri vil kunne være så stor at en på løpende basis vil kunne håndtere ekstremvær som Hans.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:25:03]: Mine spørsmål dreier seg om systemet. Så kan rammen og vilkårene for landbruket generelt selvsagt være en viktig del av diskusjonen for produksjonsnivå og selvforsyning, men jeg mener at skal man få orden på dette systemet, som tross alt er til for folk, må det nytenkning til. Senterpartiet mener forvaltningen bør flyttes fra direktorat til lokalforvaltning. Kommuner kan ta det som før

var lensmannsskjønn for utbetaling av erstatning. Norges Bondelag støtter vårt syn, men statsråden er imot, referert i Bondebladet.

I tillegg er det viktig at flomforebygging er en del av gjenopprettingen, via NVE. Lokalkunnskap kombinert med nasjonale rammer for saksbehandling vil styrke vurderingene som blir gjort, for sakene er forskjellige, men vi vet at det blir flere.

Hvorfor vil ikke statsråden se på Senterpartiets forslag, og hva vil han si til dem som nå har ventet på svar siden august 2023?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [12:26:04]: Jeg takker for et godt oppfølgingsspørsmål.

Dette har vært et samarbeid mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet da begge partier var i regjering. Som med mye i jordbrukspolitikken er det alltid en balansegang mellom hva som skal være nasjonale ordninger og nasjonalt ansvar i både finansiering og forvaltning, og hva som skal kunne ha ulike variasjoner med lokal forvaltning.

Når det gjelder forsikringsordning, mener jeg det er et stort fortrinn her som i andre deler av jordbrukspolitikken, som representanten også er opptatt av, at staten har et ansvar for å sørge for at man behandles likt. Dermed kan vi også ha ansvar for å gjøre de forbedringene i systemet – også midlertidige forbedringer som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har gjort sammen i denne saken – som nå har bidratt til å få saksmengden noe ned. Jeg tror vi i fellesskap har en viktig forsikringsordning som bør bestå.

Presidenten [12:27:04]: Dermed er sak nr. 2 ferdig handsama.

Sak nr. 3 [12:27:06]

Referat

Presidenten [12:27:07]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.28.

